№ 243 | Pismo poświęcone sprawom żydowskim | פרייז 20 גראשען | Lodzer Tageblat

לאָדזער טאָגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיאַסאָרנאָשטער 16. טעלעפאָנען: פון רעדאַקציע 57, פון אַדמיניסטראַציע 47

צוואַנציגסטער יאָהרגאַנג | 25 października 1927 r. | דינסטאָג, כ"ט תשרי תרפ"ח

BIBLIOTEKA SIĘGARNI CZYTELNI

די ערשטע יודישע עדות אויפן פּראָצעס

ו. טיאמסין און אַרוואַקאַט גאָלדשטיין ערקלערען, אַז פּעטלורא האָט גאַרנישט געטון אָפּצושטעלען די פּאָגראָמען. — פרייליין גרינבערג דערצעהלט פאַר די געשוואָרענע וועגען די 16 הונדערט יודען, וואָס זענען אומגעקומען אין פּראָסקוראָוו. — טאַרעס לייענט איבער אַ פּראָקלאַמאַציע פון פּעטלורא'ז מיט'ן אויסרוף „ביי זשידאָוו אי ספּאַסיי אוקראַינו!"

פּאַריז, 24. אַלטאַטשער (טעלעגראַפישער בעריכט פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) די דינסטיגע זיצונג פון געריכט האָט ווידער צוגעציאָגען אַ זעהר גרויסן עולם. אַלע זענען געווען נייגעריג צו דערזען, וואָס עס וועלן זאָגען די עדות פון דער פּערסאָנדינגונג, וועלכע דאָרפן הייבן אויסגעהערט ווערען דורכ'ן גרעכ'ן.

האַלב 1 האָט זיך געעפנט די זיצונג אין צוגעשטאָפּטן צימער אויבערהערן, וואָס ערשטע מאָל אונ'ם פּראָצעס, אַז עדות פון דער פּערסאָנדינגונג. דאָס אין די פרייליין גרינבערג, וועלכע האָט מיט אונדערן איינגעגעבן אויגען געזעהן די מרוזאַמע שחיטה אין פּראָסקוראָוו. אַלע מענער אויגען זענען אויף אַנדער געווען. דאָס פּובליקום אין די געשוואָרענע הערן זיך צו אויפמערקזאַם צו אַנדערן דער. ז. שולדערס פאַר'ן גרעכט די מוראַדיגע מעגעס פון יענע גלומיגע מעג אין פּראָסקוראָוו, אין דער־צעהלס, וווּ פּעטלורא'ס זעלנער האָבען מיט אַן אויסערגעוועהנלעכער קאַלטבלי־טיגקייט.

נעקוילעט אונשולדיגע מענשען

אויף די נאַכט. זי דערט וועגען פּיצע־לער קינדער, וואָס זענען געשאָסען געוואָרען פאַר די אויגען פון זייערע פאָטער־מאַנדאַטן און געשטאָרבען מיטן־ערד. זי דערט וועגען אַ זעהר גרויסן עולם. אַלע זענען געווען נייגעריג צו דערזען, וואָס עס וועלן זאָגען די עדות פון דער פּערסאָנדינגונג, וועלכע דאָרפן הייבן אויסגעהערט ווערען דורכ'ן גרעכ'ן.

האַלב 1 האָט זיך געעפנט די זיצונג אין צוגעשטאָפּטן צימער, וואָס ערשטע מאָל אונ'ם פּראָצעס, אַז עדות פון דער פּערסאָנדינגונג. דאָס אין די פרייליין גרינבערג, וועלכע האָט מיט אַנדערע אויגען געזעהן די מרוזאַמע שחיטה אין פּראָסקוראָוו. אַלע מענער אויגען זענען אויף אַנדער געווען. דאָס פּובליקום אין די געשוואָרענע הערן זיך צו אויפמערקזאַם צו אַנדערן דער. ז. שולדערס פאַר'ן גרעכ'ן די מוראַדיגע מעגעס פון יענע גלומיגע מעג אין פּראָסקוראָוו, אין דער־צעהלס, וווּ פּעטלורא'ס זעלנער האָבען מיט אַן אויסערגעוועהנלעכער קאַלטבלי־טיגקייט.

זאָל לעבען דער באַטאַ פּעטלורא!

— פּעטלורא און שלרוג און די פּאָגראָמען — פערשרעקט דער עדות די מרויערינע און שודערלעכע געשיכטע פון דער פּראָסקוראָווער שחיטה — דער רבין זענען אויך אויפגעשטאַנען זעהר פיל אַרגומענטלעכע און עהרלעכע קריטיקען און אויסרעדונגען.

אינדער עדות זאָגען האָט געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם און אַזאַ.

נאָך דאָס פרייליין גרינבערג און אויס געהערט געוואָרען דער צווייטער עדות פון דער פּערסאָנדינגונג, וואָלאָדאַמיר גאָלד־שטיין. דאָס אין אַן זעהר וויכטיגער עדות. ער־וו. גאָלדשטיין אין געווען דער פּאַרטיזאַנער פון דער קאָמוניסטישער, וואָס אין געשאָסען געוואָרען אויכ'אויפ'ערשטען די פּאָגראָמען. זיין עדות זאָגען אין דער־ינער זעהר וויכטיג.

דער עדות ערקלערט, אַז די פּאָגראָ־מען, וואָס זענען פאָרגעקומען ביי פּעטלורא, זענען נישט געקומען ווי אַ כמו־לישע לוויעליע, נאָר זיי זענען צו־געגרייט געוואָרען לויט אַ געוויסען פּלאַן און סדר. זיי זענען געווען אָרגאַניזירט. פּעטלורא, דער פּאַקט־שער מושל פון אוקראַינע און יענער בלוטיגער און גרויזאַמער צייט, האָט כאַרנישט געטון אַפּצושטעלען די שחיטות. פאַר זיין ממשלה און נאָך אין דער־שעפּס זענען קיין פּאָגראָמען און אוקראַינע נישט פאָרגעקומען. ווען פּעטלורא, זאָגט דער עדות, וואָלט באמת געוואָלט אָפּשטעלען די פּאָגראָמען, וואָלט ער עס געקאָנט. ער און געווען דער אַלמעכטיגער אַלווהערשער פון אוקראַינע און זיין זעגע בעפעהלען האָט מען זיך צו־געגעבן. ער האָט דאָס אָבער נישט געטון, און דערביי אין ער פערגאַנגען מאָרטליך פאַר די פּאָגראָמען.

גאָלדשטיין גבית עדות פון אַרוואַקאַט גאָלד־שטיין לויגט אַרוואַקאַט מאַרעס אויבער אַ פּראָקלאַמאַציע פון פּעטלורא'ן, אין וועלכער עס האָט זיך געפונען דער אויסרוף:

„ביי זשידאָוו אי ספּאַסיי אוקראַינו"

(שלאָג יידען און ראַטעווען אוקראַינע). דאָס מאַכט אַ געוואַלדיגען רושם אויפ'ן פּובליקום און אויף די געשוואָרענע. אַ געוואַלדיגער אויפרודער און זאָל. עס הערשט אַ מאָמענט אַ טויט־שווייגען און זאָל.

דער דריטער עדות פון דער פּערסאָ־דינגונג און געווען דער בעוואַסטער יי־דישער פּאָליטיקער און נאַציאָנאַלער עסקו

וולאָדימיר טיאמסין

זיין מאַיאָסטעטיש געשטאַלט און פּאַרעריאַלאַלע פיגור מאַכט אַ זעהר גו־טען אייגדרוק אויף די געשוואָרענע.

אַלס פאַרזיצער פון יידישען נאַ־ציאָנאַל־ראַט און קוועון און די צענטען פון דער העטמאַנשטשינע און דער די־רעקטאָריע האָט דער עדות זעהר פיל צו דערציילען וועגען דעם בלוט־גען בלוט־טעל פון דער יידישער געשיכטע און אוקראַינע. טיאמסין ערקלערט, אַז פּעטלורא און דערשטם פערגאַנטוואָרטליך פאַר די פּאָגראָמען.

— איך אַליין, זאָגט דער עדות — האָב אַלס פאַרזיצער פון יידישען נאַציאָנאַל־ראַט פּראָטעסטירט פאַר פּעט־לורא'ן נעגען די פּאָגראָמען. מיין פּראָ־טעסט האָט אָבער נישט געמאַכט אויף אים קיין אינדרוק. די פּאָגראָמען האָבען זיך נישט אָפּגעשטעלט.

צום סוף פון דער זיצונג וועט אויף אויסגעהערט דער בעוואַסטער

אַדוו. שליאָזבערג

פון פּעטראָגראַד, וועלכער אין פּעקאָנס אַלס אויבערצינגער קאָנסערוואַטאָרס, אין עדות־זאָגען אין זעהר וויכטיג פאַר שוואַרצבאַרד'ן. ער שטעלט פעסט, אַז שוואַרצבאַרד אין נישט קיין מאַלשע ווייסטישער שליח.

מיט דער דאָזיגער גבית עדות האָט זיך פערענדיגט די הינטיגע זיצונג.

די צאַלטיגע שטיגונג אין זערו גוכטיג פאַר שוואַרצבאַרד'ן.

אוקראַינער העצען געגען דער יידישער פּרעסע.

מ ו ס ק אַ, 24. אוקט. (יטא) די אוקראַינישע טעלעגראַפען־אַגענטור פון מיקאַווינגא (צום ערשטען מאָל הערען מיר פון אַזאַ אַגענטור — די ד.) האָט פאַרגעשריגען אַ קאָמענטאַר צו אַלע דאָמענישע צייטונגען, און וועל־כע נעמען אויף באַלשעוויסטישע.

אַלע מ'ווערט געזאָגט, אַז שוואַרצבאַרד און אַנ'אַנדערע פון די באַלשעוויקעס און פּעטלורא און אַ נאַציאָנאַלער העלד פון אוקראַינע. די יידישע צייטונגען, וועל־כע נעמען שוואַרצבאַרד'ן און זייער שיי־זענען אויך באַלשעוויסטישע.

א אָבצייכנונגס־טאָג

לטובת דעם ו־טען לאָדזער געמעינזיטיגען הילפס־פעראיין

„גמילת חסדים" גרינער מאַרק 7

קומט פאַר דעם 31. ד. ח.

צו דער געלעגענהייט האָבען מיר דעם כבוד זעהר צו בעטען סימפּאַטי־קער־ינס און אויך די יוגענד, אַז זיי זאָלען קומען זיך פערשרייבען יעדען טאָג פון 7 ביז 10 אָוועד, כדי מיטצוהעלפען אין דער אַרבייט לטובת עלענדע אָרימע יודען, דורכ'ן ערמאָגלעכ פון דעם „אָבצייכנונגס־טאָג" וועלען ווערען געראַטעוועט און אונטערשטיצט מעהרערע הונדערטער אָרימע לייט.

זונטאָג ד. 30, ד. ח., 5 אָוועד קומט פאַר אין פעראיינס־לאָקאַל אַ פער־זאַמלונג, צו וועלכער ס'ווערען אייגגעלאַדענט אַלע פערשריבענע ווי אויך נישט־פערשריבענע. פערשרעבט אייך מאַסענוויז און שיטיצט דעם פעראיין.

די פערוואַלטונג.

א פרייליין

צו צוויי יונגלעך פון 4—8 יאָהר ווערט געזוכט. בעפאַרצוגט ווערען מיט העברעאישע שפּרעך. אָפּערטען אָבצוגעבען אין אַדמיניסטר. פון „לאָדזער טאָגעבלאַט" אונטער „M. R."

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג בײַם וויצע־פּרעזעס פון שעכטער־פעראיין ה' יעקב לעווקאָוויטש פאַר מיין נישט טאַקטישע אויפטיהרונג אין דער צייט ווען איך בין געווען אין אַנ'אויפגערעגטען צושטאַנד.

טובי' יאַסקאָוויטש פון קאָנין.

אַלס צייכען פון הודיה שפּענדע 15 זלאָטיס פאַר יתומים־הויז זגערזשער 40 און 5 זל. פאַר אַ בכבוד'ע מאַמיליע. דאָס געלד איז אָנגענומען בײַ משה פעלדמאַן זגערזשער גאַס.

מיטגלידער און סימפּאַטיקער!

קומט און פערשרייבט אייך מאַסענוויז אנטיל צו נעמען אין אונזער אָבצייכנונגס־טאָג, וואָס קומט פאַר מאָרגען מיטוואָך ד. 26 אָקטאָבער לטובת דעם בית היתומים.

פערשרייבען קאָן מען זיך אַ נאַנצען טאָג פון 8 אַ זייגער פריה ביז 8 אָוועד אין קאַנצעלאַריע פון בית היתומים. גלייכצייטיג בעטען מיר די ג' מיטגלידער און סימפּאַטיקער צאָהלרייך צו ערשיינען צו דער

ארגאַניזאַציאָנס־פעראַזאַמלונג

וואָס קומט פאַר חמישי דינסטאָג, 8 אַ זייגער אָוועד אין פעראיינס־לאָקאַל, זגערזשער 40 וועגען דער מאָרגענדיגער אָבצייכנונג.

די פערוואַלטונג.

Do kanetkowania, motania i skręcania

wszelkiego rodzaju przędzę jedwabną

przyjmuje nasz oddział zarobkowy

Fabryka Wyrobów Jedwabnych Sp. Akc. MAURYCY THUMAN

Juljusza № 6/8, Tel. 6-22, 23-75.

גאַנץ לאָדז

לויפט שנעל מיט די נאַקעטען־פלאַסטישע אויף פאַדאַטעק־דאָקאַדאָוויי זאָר און „פאַלאַניא" אַלע 1. מאַי — 7 — ביוראָ

ווי עס ווערען ערלעדיגט די רעקורסען אָפּגעטען, אַמשנעלסטען מיט גרויס ערסאַץ. צור בעקוועמליכקייט פאַר די געשעטע קליענטען איז ביוראָ „פאַלאַניא" אַלעיאַ 1. מאַי 7. פון דאָס 1. אָקט. ביז צום 1. נאָוועמ. אָפען אונאונטערבראָכן פון 8 פריה ביז 10 אָוועד.

Dr. Z. Lewinson

כירורגישע קראַנקהייטען

צענגיעלניאַנאַ 6, — צוריקגעקעהרט

נעמט אָן פון 12—2. 4166

Dr. A. Mazur

נאַרוטאָוויטשאַ 44, טעל. 22-44

צוריקגעקעהרט

ספּעציעל־אַרצט פאַר אויערן, נאָז און האַלז־קראַנק. ווי אויך שטום און שפּראַך־שוואַכען.

נעמט אָן פון 12—1 פאַרם. און פון 6.30 ביז 8 אָוועד.

Dr. Z. Rakowski

זפּעץ. פאַר אויערען, נאָז, האַלז און לונגען־קראַנקהייטען

9 מאַנסטאַנטינאָווסקאַ 9 טעלעפ. 27-81

ספּעציעלער קורס פאַר שטאַמלער.

שפּרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.

נעמט אויך אָן אין לעשניצע זגערזשער 17 פון 10 ביז 11 און פון 2 ביז 3 נאָכם. 6816

Dr. med. Ludwik Rapeport

P, Narutowicza 25 (דזיעלנע) Tel. 44-10

ספּעציאַליסט פאַר נערען.־בלאָז־ און האַרן־קראַנקהייטען

נעמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכם.

Dr. med. H. Lubicz

צענעלניאַנאַ 43, — טעל. 41-32

איז צוריקגעקעהרט.

ספּעציאַליסט פאַר הויט, פענערישע און מענער־שוואַכ־קראַנקהייטען. האָלאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל) נעמט אָן פון 8—10 און פון 5 —8 אָוועד.

Dr. med. Józef IMICH

ספּעצ.־אַרצט: האַלז, נאָז, אויערן און קעפּל־קאָפּ קראַנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאַניישטר 1, (פּאַטשעוו־מעער) טעל. 9-97.

נעמט אָן פון 3 ביז 4 און פון 5 ביז 7 אָוועד.

Dr. P. KLINGER

מיעטריקאָווער 51

ספּעצ.־אַרצט פאַר הויט־האָר־און געשלעכטס־קראַנקהייטען.

נעמט אָן פון 12—9 און פון 8—4 נאָכמיטאָג.

פאַר דאַמען פון 6—4 נאָכמיטאָג.

Dr. med. G. Gersztajn

צוריקגעקעהרט

ספּעציאַל־אַרצט פאַר אויגען־קראַנקהייטען

Trauguta 12 (קרוטקאַ)

נעמט אָן פון 2—12½, פאַר אונבעמיטעלטע פון 7-8 אָוו

Dr. med. Braun

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־און פענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

האָלאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל)

צוריקגעקעהרט

23 פּאָלודניאָוואַ 23

טעל. 40-26

נעמט אָן פון 9—11 און פון 5—8 נאָכמיטאָג

Dr Prybulski

צוריקגעקעהרט

זאַוואַדזקאַ 1 — טעלעפאָן 25-88

פענערישע האָר און הויט־קראַנקהייטען, מענער־שוואַכע, האָלאַנדלונג מיט קוואַרץ־ליכט (האָר־אויספאַל) און רענטגען־שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 דאַמען אָוו. און 4—8; פון 4—5.

Dr. H. Leichter

מאַנסטאַנטינער 9 רוג זאַכאָדניע, טעל. 40-66

צאַהן־כירורג

מעגע. פון ביזאַנטישע קראַנקהייטען הויט: שטעגקעס, ניעצעס דושאַנס לעס, צאַהן־פלעכטלעס א.ו.ו.

נעמט אָן פון 1½—5 און זונטאָג פון 9—11 פאָרם.

Dr. M. Goldfarb

זאַוואַדזקאַ 18. טעלעפאָן 53-19.

הויט־, האָר־ און געשלעכטסקראַנקהייטען

נעמט אָן פון 9—12 פאָרם. און 5—8 אָוועד.

פאַר אונבעמיטעלטע — פרייען פרעמיגע

Dr. Różaner

ספּעציאַליסט פאַר הויט־פענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע.

האָלאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען און דיאַטעריע

Dzielna 9 (Narutowicza) טעל. 28-98

פון 8—10, 5—8, פרייען 3—4.

אַנ'עקסטרא וואַרטע־זאַל פאַר פרייען.

Dr. H. Wołkowyski

צוריקגעקעהרט

(אַכאַדניע 57 (צענעלניאַנאַ 19) טעל. 37-70

ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט און פענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוואַכע

האָלאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען

נעמט אָן פון 4—8, פרייען פון 4—5 ספּעציאַל וואַרטע־זאַל

לעזט און אַבאָנירט — דאָס — „לאָדזער טאָגעבלאַט".

ד"ר מעד. א. ס. טענענבוים

אינערע קראַנקהייטען

וואָלטשאַנסקאַ 4, — טעל. 40-25

צוריקגעקעהרט.

Dr. med. L. Pikielny

ספּעציאַליסט פאַר נערען־, בלאָז־ און אויריען־קראַנק

נעמט אָן פון 7—4 נאָכם.

גאַווראַט 8, — טעל. 19-50

ד"ר מעד. ג. פריעדשטיין

אינערע קראַנקהייטען דיאַטעריע

ספּעציאַל־אַרצט פאַר מאָגען־קראַנקהייטען.

שענסעוויטשאַ 37 (מיקאַלייזאָווסקע) טעל. 17-95.

נעמט אָן פון 3 ביז 4 און פון 6 ביז 8 אָוועד.

Dr. med. WOLF EYCHNER

נימענאַלאַג־אַקושער

צוריקגעקעהרט

זגערזשער 11 :—: טעל. 34-72

נעמט אָן אין דער לעשניצע

מיעטריקאָווער 294 פון 1½—11½.

סענסאציאנעלע רעוועלאציעס וועגען פעטלוראס ארכיוו איז ווארשא.

פעטלוראווצעס פערניכטעט קאמפראמיטירענדע דאקומענטען.

יודישע פרוי פון אנ'אוקראינישען אפיציר געווארט ארויסגעבען געוויסע דאקומענטען צו יודישע זשורנאליסטען. — פעטלוראווצעס האבען איהר געדראהט מיט'ן טויט און איהר מאן האט זיך מיט איהר גע'גט.

ווארשא, 24. אקט. (טעלעפאניש פון אונזער א.-קארעספאנדענט) באזר ראבדעם, ווו די געזעלשאפטליכע מיינונג איז מיט אנדערהאלבען יאהר צוריק אויפגערודערט געווארען מיט דער ידיעה פון שווארצבארד'ס אטעג-שאט אויף פעטלוראן, האט דערגרייכט צו אונגעזע יודישע פלל-טעער א ידיעה, אז אין ווארשא געפינט זיך א פרוי, וואס האט בי זיך דעם גאנצען ארכיוו פון פעטלוראס רעגירונג וועגען די פאר-געקומענע פאנראמען אין אוקראינא.

צו דער דאזיגער פרוי, א געוויסער פרוי פ., וועלכע אין געווען פער-הייראט מיט א'אפיציר פון פעטלוראס ארמעע, האט מען נישט געהאט קיין ציטרוט. אנהר מאן, וועלכער איז גע-ווען אומגער פון די גאהעגטכטע מסור-בים פון פעטלוראן, האט געוואוסט וועגען דעם אופצר, וועלכער ווערט דורך זיין פ'יוי אויסבעהאלטען אין האט נישט צו-געלאזט קומען פון דרויסען ער זאל פאנען ארעסטירען אין דעם רעטלען ארלוי. אבר אין די פרוי פ. פון א יודישער אפשטאמונג, און דערביי האט מען אין די אוקראאינישע קרייזען נישט געהאט צו איהר קיין צו גרויסען צו-מרוי. פערנעמען די דאזיגע דאקומענ-טען האט מען נאך יענע צייטען נישט געקאנט און נישט געוואלט, ווייל מען האט געמיינט, אז אמאל וועט זיך לא-זען די דאזיגע מאטעריאלען אויסבייטען אין אין א פיטערער שעה אפשר פער-קויפען פאר א גיטען מחה.

דורך א מפאל האבען זיך אויסגעגע יו-דישע זשורנאליסטען פאראיהרען זי-מער דערוואוסט, אז דער אמאמאן פ. מיט זיין פרוי וואוינען אין דעם הטמעל פלאטיאסקי אויף פארוואל גאס. צוויי זשורנאליסטען האבען געפרעגט דעם אמאמאן, רעפגערונג עפנס וואס ארויסצוגעבען פון זיי. דער וויזיט האט אבער זיך נישט אנגענעמען. אין דער לעפ פון דער אוקראאנישער קאלאניע אין ווארשא האט זיך שוין געהאט גע-פינלט די פובערהאפטע ארבייט ארום דעם זאמלען מאטעריאלען צו דעם שווארצבארד-פראצעס.

אין האמעל פלאוויאנסקי און געווען דער שטאב פון די פעטלוראווצעס, וועל-לע האבען אויף זיך גענומען די ארבייט צוזאמענצוקליבען און צוגעשטעלען פון פאריז ווילנער דאקומענטען ריינגעווא-שען פעטלוראן'ן.

צווישען דער פרוי פ. און אנהר מאן איז געקומען צו גרויסע מסכים צוליב דעם אויסבעהאלטענעם ארכיוו. די פרוי, אין וועלכער עס האט זיך ערוועקט דאס יודישע בלוט, האט געוואלט געפינען דעם וועג, ווי אזוי אויפרעגעבען דעם ארכיוו און די יודישע הענד. זי איז שוין געווען אויף א דרך. אנהר פלאן אזוי אבער ענטרעקט געווארען אין עס האט אנהר געריאדט מיט טויט, אין פאל, ווען זי וואלט די ווערטפולע דאקומע-נטען נישט אויסגעגעבען און די חשד פון אנהר מאן.

נאך די דאזיגע סכסוכים האט זיך דאס פארפאלק געגט און אויפגע-מיט די פרוי פ. און א יודישער פרעמד אויף א בעשטימטער שטעלע. מיט טרעה רען און די אויגען דערציילט זי ווי-ווייט אויפגעשטאנען, ווי מען האט זי אויסגעשטאנען, ווי מען האט זי אויסגעשלאגען. דער אויסגעשלאגענער ארלוי איז אפגעפאהרען גווארען שבע-מער קיין פארין איז דינגט דער בעשל-דיגונג פאלס קומענדע פון מאטערעלען.

חנם די פרוי פ. האט שוין גארנישט געמיינזאמעס מיט דעם גאנצען ענין און אזוי ווייט פון די אוקראאנישע קרייזען, דאך ווערט זי ער חיום מעראנ-ווערט מיט א ווארט וועגען דער גאנצער גע-שיכטע. מען האט אנהר גאנץ אפען ערקלערט, אז זי וועט בעצאהלען מיט איהר לעבען, אויב זי וועט עפנס ארויס-געבען פון הדר.

שחיטה-פראסקוראוו... טארעס נעמטס'ווארט

איינדרוקספולע מאמענטען פון שווארצבארד-פראצעס.

פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט נ. מעלניק.

עס ווערט אויסגעהערט דער ערות געכטערענגא, געוו. ווינצע-פארזיצענדער פון העלכטען קרינגס-ראט און פראסקו-ראוו און דער צייט פון די פאנראמען. דער ערות איז נאך זעהר יונג, רערט רוסיש. פון זיין ערות-זאגען דערוויסט מען זיך, אז ס'איז בטעם גארנישט גע-מיין געווארען אום צו פערהינטען פון פאנ-ראמען... מען האט נאר געוואלט שילדי-גע און באלשעווים... פון 26 ארעס-טורטע פערדעלטיגע אין באלשעוויזם זענען געווען 25 יודען.

קאמפינסקי: צו זיין אויך געווען פאר ווינצענדער פון א קאמיסיע צו בעשטראפ-פען פאר די פאנראמען?

טארעס: אזא קאמיסיע האט קיינ-מאל נישט עקזיסטירט. אויהר האט גע-פרעגט, הער ארזוראבאב, וועגען דער שטעלונג פון פעטלוראן צו די יודען? נאך די פאנראמען האט ער געמאכט בעראנטוגען. איך בין צופרידען צו זעהן פאר זיך אזא ווינטען ערות, דעם ווי-צע-פארזיצענדען פון קרינגס-ראט און פראסקוראוו.

טארעס רעדט ווייטער: פראסקוראוו! א, וויפיל זכרונות! אין פעברואר 1919 האט מען דארט, הערען געשוואירענע, אויסגע'הרג'עט אינגעזע טויזענד יידען, מענער, פרויען, קינדער — אלע אנ-שולדיגע, אלע האט מען דער'הרג'עט אויף א בעסטיאלישען אופן. איך בין אבער

שחיטה-פראסקוראוו... טארעס נעמטס'ווארט

איינדרוקספולע מאמענטען פון שווארצבארד-פראצעס.

פון אונזער ספעציעלען קארעספאנדענט נ. מעלניק.

פון זיך דעם גאנצען בערילפ — די נעכטען פון די לרחנות, זייער אלעטער א. ו. — איצט הער אויר, אז דארט איז געווען א קרינס-ראט. דא שטעהט פאר מיר דער פארשטעהער, א יונגער-מאן, דעמאלסט איז ער געווען גאר יונ-גער און האט געהאט אזא זינלטיגע מיסיע, ער שטעהט פאר מיר אין אויך וויל ער זאל מיר זאגען: הער פון די שולדיגע און די פאנראמען — נעגעראי-לען. אפיציערען, סאלדאטען — אזוי צום האוזיגע מאטעריאלען אויסבייטען אין אזן אזן א פיטערער שעה אפשר פער-קויפען פאר א גיטען מחה.

דורך א מפאל האבען זיך אויסגעגע יו-דישע זשורנאליסטען פאראיהרען זי-מער דערוואוסט, אז דער אמאמאן פ. מיט זיין פרוי וואוינען אין דעם הטמעל פלאטיאסקי אויף פארוואל גאס. צוויי זשורנאליסטען האבען געפרעגט דעם אמאמאן, רעפגערונג עפנס וואס ארויסצוגעבען פון זיי. דער וויזיט האט אבער זיך נישט אנגענעמען. אין דער לעפ פון דער אוקראאנישער קאלאניע אין ווארשא האט זיך שוין געהאט גע-פינלט די פובערהאפטע ארבייט ארום דעם זאמלען מאטעריאלען צו דעם שווארצבארד-פראצעס.

אויב מ'וועט בעפרייען שווארצבארד'ן,

האט מען געדארפט בעפרייען אויך קאווערדא'ן...

אזוי וויל די „דווא גראשע".

די רעכטע פוילישע פרעסע און ארויס פון אורהר „רעזערוו" בגנגע דעם שווארצ בארד-פראצעס. דער ערשטער אין גע-ווען דער קראקאווער „אוב. קוריער צא-ווען דרישענני". ער שטעלט פעסט, אז אין אוקראאנא זענען פארגעקומען פאנראמען אויף פאליאקען אזוי גוט ווי אויף יודען, און די פאליאקען מאכען גאר-נישט דערפון אזא טומעל, ווי די יו-דען...

נעלמען אין אויך ארויס די „רוזא גראשע" מיט אן'ארטיקעל אונטער'ן קאפעל „צוויי מעטארען". די צימאנג ברענגט אונגעטליך גאר א ברוך, וועל-כען זי זאל האבען בעקומען פון א ברו-פע פאנכערוואמיסטען, און אט וואס מיר לייענען דארט:

„דער „נאש פשעגלאנד" שרייבט אין אויזאמענהאנג מיט'ן שווארצבארד-פרא-צעס, אז דאס אלוועלטליכע יודענטום און די גאנצע הומאניטארע עפענטליכ-קייט ערווארט מיט א געוואלדיגער פער-אונטערשטרעגונג דעם אורטייל פון פע-רזער טרובונאל, וועלכער דארף אויפ-דעקען דאס שויערליכע בילד פון דער בלוטיגער טראגעדיע אין די אויסער-געשיהנליכע עולות, וועלכע זענען בע-גאנגען געווארען לגבי דעם אוקראאינע-שען יודענטום. אזוי האבען דאס אל-ווערליכע יודענטום. און מיר, מיר פאליאקען, מיר קריסטען?

„נישט לאנג צוריק האט מען פאר אזא ערגליכע מעס, וועלכע אין געקומען פון פון אורהר, געלעגט מאטווען, בע-שטראפט א נישט פוליטישע יוגענד-ליכען, אז מ'האט אותם פער'משפט מיט די העכסטע שטראף, וואס אין נאר מעגליך. דעם, וואס ער האט ערמאר-רעט, אין געווען א פארשטעהער פון א רעגיראנג, אבער וועמענס הערשאפט ס'זענען אומגעקומען נישט הונדערט מויזענד, נאר קרוב צוויי מיליאן קרים-מען, וועלכע זענען געפאלען אלס קרבנות פון בעסטיאלישע שחיטות אין פאגראמען.

און מיר, וואס האבען מיר, פאליא-קען, דערליף געטון? מיר טארען נישט

סיים ווערט געעפענט סוף היינטיגען חודש.

ווארשא, 24. אקטאבער (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) ווי מיר דערוויסען זיך פון די מאסגעבענדע פסקען וועט די בורזשעט-סעסיע פון סיים נוגויפגערופען ווערען נאך פאר'ן ערשטען נאוועמבער.

רעזוליזיעס איז 600 בעקעריי עז

זענען זונטאג ביינאכט דורכגעפירט געווארען איז ווארשא.

ווארשא. (טעלעפאניש) די ווארשאווער פאליציי האט געכטען בי נאכט דורכגעפירט א גענעראל-רעזוליזיע אין 600 בעקעריין אין ווארשא.

די רעזוליזיע איז דורכגעפירט געווארען דורך דער אפטיילונג צו קעמפען מיט ליכווע ביים רעגירונגס-קאמיסאריאט.

דער הויפט-ציל פון דער רעזוליזיע איז געווען פעסטצושטעלען צי די בעקע-ריין נוצען נאר 60-פראצענטיג מעהל צו אויסבאקען ברויט. אין די בעקעריין זענען צוזאמענגעשטעלט געווארען פראשאקען. עס זענען אויך מ'שגענומען גע-ווארען פראבען פון מעהל. אין פיל בעקעריען איז דער חיגיענישער צושטאנד נישט קיין צופרידענשטעלענדער.

א קאטאסטראפע איז א שוהל

יום-כפור ביים דאונעז.

איין פרוי טויט און עטליכע שווער פערוואונדעט.

מאסקווא. (י.ט.א.) א שרעקליכע קאטאסטראפע האט פאסירט דעם פער-גאנגענעם יום-כפור ביינאכט אין איינעם פון די בתי-מדרשים אין ווייניצע. צוליב דער גרויסער ענגשאפט אין דער אזוי-גערופענער יעדיסאלימסקער אלטער שוהל, איז אין דער „עזרת נשים" ענטשטאנען א מורא'דיגע היץ. די פרויען זענען אפט געגאנגען אויפ'ן באלקאן אבקיהלען זיך. דער אונטערגעפוילטער באלקאן האט נישט אויסגעהאלטען די משא און האט זיך אבגעריסען, בעגראבענדיג אונטער זיך עטליכע פרויען, פון וועלכע איינע איז דער הרג'עט געווארען אויף טויט און עטליכע זענען ווער פערוואונדעט געווארען. די גבאים פון שוהל זענען ארעסטירט געווא-רען פאר נישט אנעמען קיין געהעריגע זיכערהייטס-מיטלען.

אמעריקאנער ראבינער פיהרט איין עליות פאר ווייבער.

ניו-יארק (י.ט.א.) „גלייכהייט פאר פרויען" איז דער פרינציפ, וואס דער רעפארם-טעמפעל „בית אל" אין דער שטאט יוטיקא וועט דורכפיהרען ביים אויפ-רופען זענע מתפללים צו דער תורה.

איזידאר האפמאן, דער ראבינער פון טעמפעל האט ערקלערט: „געוויסע ווערזאנען זענען געגען נשי מנהגים דערפאר, וויל זיי זענען בני. מיר אבער שרעקען זיך נישט פאר אזעלכע פערזאנען און ווילען אויפרופען צו דער תורה גרויען גלייך מיט מענער".

ארטאדאקסישע יודען פארדערן פערמאכטן ר"ה א סאוויעטישען קאפעראטיוו.

מאסקווא, (י. ט. א.) אין שטעטעל נאכאראטאוו, כערסאנער קרייז האבען פרומע יודען אונגעארגענט א דעמאנסטראציע געגען ארטיגען סאוויעטישען קאפעראטיוו, וועלכער האט געהאנדעלט אום ראש השנה. א גרופע יודען איז ארויס אויפ'ן גאס אין טליתים און געשריגען: „פערמאכט די קראם, מיר וועלען אייך פעשטייגען". אזוי ווי מען האט ארויסגערופען פאליציי איז דער עולם זיך פונאנדערגעגאנגען.

טעאטער „פילהארמאניע"

נאר־טאוויטשא 20.

מיטוו אנטייל פון די אמעריקאנער סטארס און ליבלינגע

אנא אוי היימאן יאקיבאוויטש

קומט מיט מיטוואך, דעם 2-טן נאוועמבער ד. י. דער

20-יעהריגער יובילעאום

פון בעקאנטען ארטיסט און ביהנע-טעכניקער

משה דר מאכאראווסקי

פרעמיערע!!! צום ערשטן מאל אין לאדז פרעמיערע!!!

ווערט אויפגעפיהרט דער וועלט-בעריהמטער שלאגער פון קאמיזם און הומאר וועלכער איז געשריבען געווארען אין אמעריקא איבער 500 מאל

דער רבי האט געהייסען פרעהליך זיין

אין 3 אקטען מיט פראלאג פון ראקאוו, בעארבייט און רעזשי-סירט פון היימאן יאקיבאוויטש, מיזיק פון רומשינסקי ארגנזשירט פון זעלמאן. הויפטראל מאנקע אנא יאקיבאוויטש, אריה שרכן מאכאראווסקי.

ס'נעמט אנטייל: פר' זעווקי גא, בעזמאן מאכאראווסקא, פאדערמאן. ה"ה: בירנבוים, אריעל, איזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, פאליאנסקי, צוויליך.

גרויסער כאר, — נייע דעקאראציעס. — סופלאריען: נייהויז, איזענבערג. בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע. — בעמ. פרייקארטען נישט גילטיג.

רעזולטאט פון די שטאט-ראט-וואהלן אין טאמאשאוו.

נצחון פון ציוניסטישען בלאק.

טאמאשאוו (טעלעפאניש פון אונ-זער קארעספאנדענט) דער רעזולטאט פון די זונטאג'דיגע שטאט-ראט-וואהלען האט זיך פערענדיגט מיט א גרויסען נצחון לעובת די יודישע ליסטעס. פון 5 מאנ-דאטען אין פאריגען שטאט-ראט האבען יודען איצט בעקומען 10 מאנדאטען, דערפון ציוניסטען 6, יודיש ווירטשאפט-ליכער בלאק 2, יודישע הויז-בעזיצער 1 און „בונד" 1. די וואהל-אגיטאציע אויף דער יודישער גאס איז געפיהרט געווא-רען זעהר לעידענשאפטליך. די פרעקווענץ פון די יודישע וופהלער האט א דאנק דער שטארקער וואהל-אגיטאציע אויסגע-מאכט קנאפע 100 פרעצ.

פון די קריסטליכע ליסטעס האבען בעקומען פ. פ. ס. 7 מאנדאטען, דייטשע ארב. פארטיי 2, לינקע נ. פ. ר. 2, דייטשע בירגער 1, אינוואלידען און געוו. מיליטער-לייט 1, ענדעקע צוזאמען מיט נ.פ.ר. רעטע 1, כ. ד. 2.

יודען וועלען האבען אייך וויצע-פרעזידענט און א לאוניק.

לאדזער איז דער באלשעוויסטישער תפיסה.

גארשקאוויטש. (פון אונזער קאר-רעספאנדענט). ווי עס האט מיר איבער-געגעבען ה' ריט. סקערבסקי, וואס איז ערשט צוריקגעקומען פון דער באלשע-וויסטישער תפיסה אין אורשא, געפינען זיך דארט פאלגענדע לאדזער: שמואל גאלדענבערג, בושעזשינער 99, וואלא קריסטאפארסקא און כמיעלעווסקי וולא-דעק. אויספער די דאזיגע לאדזער געפי-נען זיך אין דער דערמאנטער תפיסה יודען פון פאדגענדע שטעט: קאלושעק: יוסל גראשקע, שוסטער, אייניקעל פון יאנקעל גראשקע, טשעגסטאכאוו: יאנקעל לעביאזש, א שישלער, א זוהן נתן גלע-זער. זאוויערטשע: משה קופערמאן, א טישלער, יוסף מאנעס (געוו. בזויצער פון א איזען-געשעפט). ראדאמסק: מרדכי לענגעראוויטש, שרענסק: (שערפסע פאוויאס). יוסף ביעלאווסקי, אג'איינצי-גער זוהן, געוינט אין פוילישען מיל-טער, גאמען פון פאטער אברהם. ריפין: יצחק סטענצעל. קלאביצק: יוסף פאפיעל. קשעפין: מענדעל אליעזר (פאטער פערד-הענדלער). פיעטרקאוו: יוסף מאנ-חייט, וואצלאוו יאווארסקי (פאשער באהן-ארבייטער). סאסנאווצע: יאנקעל ליבליך (געוו. בעזיצער פון א לעדער גאשעפט). קראסנע: קאזשי סטאניסלאוו קוביאק. קאזשימיערוזש: שמשיגעל פיאט (א לאמער). גערשקאוויטש: אייזיק לאנטס קאווסקי, אדאם שימאנסקי. קאמינסקי אברהם כאיגאצקי, א קצב.

ס. מארסקי.

לעזט אויאבאנירט דאס

לאדזער טאגעבלאט

...ער גרויסער שוואַרצבאַרד-פּראַצעס.

(איינדרוקען, שילדערונגען, בעריכטען, ספּעציעל פאַר'ן „לאדזער טאגעבלאט").

...פיער טעג שוואַרצבאַרד-פּראַצעס.

...ר ארמעע פון די „געוועזענע". — וואס וויל סאַמפּינסי? — די טאַקטיק פון מאַרעס.

פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט מ. פערלאָוויטש.

...יר טעג שוואַרצבאַרד-פּראַצעס. דער...ל מאַרשירט-אויף „זייער" ארמעע: ...ווענע מיניסטאָרען, געגנראַלען, אַ...מבאַסאַדאָרען. אונזער ארמעע, די ארמעע ...ן געליטענע און געוורפ'סט, פון גע...דרעטע און געטרעטענע, — דאַרף ערשט ...ען. ס'איז דעריבער נאָך פריהצייטיג ...ן שטעלען אַ פראַגענען, צו אַנאַליזירען ...ן שטימונגען און צוגעטועל פאַראויס...ען דעם אויסגאַנג פון פּראַצעס.

...ס איז שוין אַבער קלאָר, אויף וואָס ...ם שטיצט זיך דער עיקר די בעשול...יונג.

...ון וואָס פאַר אַ טעזע עס האָט אונ...ערגענומען די פערטיידיגונג. עס איז ...ש וואַהרשיינליך, אַז די בעשולדיגונג ...ל אונטערהאַלטען די קאָנצעפּציע, אַז ...שוואַרצבאַרד איז אַ באָלשעוויסטישער ...גענט און איז געגאַנגען דעם מאָרד ...ן שליחות פון מאָסקווא. עס פעהלען ...שוט בעווייזען דערויף. גיכער פון אַלץ ...עלען זיי זאַמלען אַלע כחות אויף צו ...ערווייזען, אַז נישט פעטלורא איז ...ערשען דער שולדיגער אין די פּאָגרע...מען, און אַז שוואַרצבאַרד איז נישט ...ענגען אויפ'ן ריכטיגן אדרעס.

...און די פיר טעג ביז יעצט האָבען ...ן געגעבען אַ סך מאַטעריאַלען, וואָס ...שטיצען" די דאָזיגע בעהויפּטונג.

...דאָס עדות-זאָגען פונ'ם נעם. אוקראַי...ישען אויסערן-מיניסטער, שולגין, וועל...ער האָט נערעדט אויף אַ גלענצענדען ...פראַנצויזיש, האָט געמאַכט אין געריכט...ל אַ שטאַרקען אייגדרוק.

...ער האָט נישט פערלייקענט די פאַג...אָמען, ער האָט זיי טיף בעדויערט, ...נער די סבות פון זיי האָט ער געזוכט ...ישט אין פערזאָנען, נאָר אין די ספּע...ציפישע אומשטענדען און פערהעלטני...סען פון יענער זייט. ער האָט אויך ...ם פערגעסען צו בעטאָנען, אַז די ...דיגע שרעמע מאַסע איז דאָן מאַסענ...ון צוגעשטאַנען צום קאָמוניזם, האָט ...האָט, לויט זיין מיינונג „סיסקאַלאָגיע" ...נגעריינט אַ באָדען פאַר מאָגראָמען.

...ון וועגען די פערשיידיגונג איז נאָך ...ש איינגאַנצען קלאָר, צי טערעס ...עט זיך דוקא איינשפּאַרען, אַז פעטלי...ראַ איז דער איינציגער און אויפשליס...יכער פעראַנטוואָרטליכער פאַר די פּאָג...מען אין אוקראַינע. עס איז זעהר ...נוליך, אַז ער וועט זוכען פאַרצושטעל...ען שוואַרצבאַרד'ן אַלס דעם גואל הדם ...ון דער יוד. מאַסע אַלס אונטואיטיוון ...פּוליווער פון דעם יודישען בלוט, ...ס איז פערגאָסען געוואָרען, און אַזוי ...ון פעטלורא'ס נאָמען איז אין די יודישע ...ערשטאָלונג געווען עבר פערבונדען מיט ...ן יודישע שחיטות — האָט שוואַרצבאַרד ...ראָגען און געמעגט אויסקלויבען דוקא ...ם מענשען אַלס קרבן פאַר יענע ...ונענשער קרבנות.

...דערווייל זוכט נאָך טערעס אונבע...ען צו בעווייזען פעטלורא'ס פערגע...ליכע פעראַנטוואָרטליכקייט, אַלס ...ון דער מלוכה, האָט זיין געגנער ...פענקי וויל איהם בלויז מודה זיין ...ן גאַמיגאַלער, פאַרמעלער פעראַנט...ואָרטליכקייט, אָבער נישט אין פערשע...לער. עס איז סוף-כל-סוף אַ יודישע ...ראָגע. עס איז אָבער זיכער, אַז דאָס ...ולד וועט זיך בייטען, ווען ס'אַלען ...ון רעדען די יודישע עדות, ווען ...ון קאָשמאַר-בילדער פון פּראָסקוראָוו, ...לשיין, זשיטאָמיר, קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, ...ריטש און נאָך, און נאָך, וועלען זיך ...ון פערבייטשאַרען פאַר די ריכטער ...ון דער סצענע. דאָס אומשולדיג-פערגע...ענע יודישע בלוט וועט דאָן שטעלען ...ון שאָען די אַלע יודישע פּלפּולים. ...ון, וואָס האָט דאָס צוגעזעהן, ווי ...ון שוואַרצבאַרד, וואָס האָט זיינע איינגעע...לוירען אין די דאָזיגע שחיטות, ...ון געמעגט ערמאָרדען אפילו בלויז ...ון פאָרמעל-פעראַנטוואָרטליכען פאַר ...ון דאָזיגע מאָרדען. און דער דאָזיגער ...ון דאַרף צוריקגעוואָרפען זיין פריי...ון.

פאַריז, 21. אָקטאָבער

פאַנראַמען „מיט'ן געטליכען ווירן"!...

טאַרעס שטעלט צום שאַנד-סלופּ דעם העלד פון פעטלוראַ'ס חיילות.

פון אונזער ספּעציעלן קאָרעספּאָנדענט נ. מעלניק.

וואָס אַ טאָג ווייטער ווערט אַלץ פּולטער דער אויפשרוח צווישען די פערטיידיגער פון בוחרע צדיקים, ס'חוסם מיט וואָס, מיט וועלכע מושלען ס'קומט זיי אויס צו אָפּשריקען, קעמפען פאַר זייערע פּאָזיציעס — שוין אויפ'ן צווייטן טעג האָט מאַרעס ריכטיג מע...מערקט זיין געגנער קאַמפּנקי, אַז מיט שטיקלעך פּאַפּיר, געדרוקטע פּראָקלאַ...מאַציעס, וואָס מען וויסט נחם ווער אַז...ון האָט זיי אַרויסגעגעבען, קען מען ...נישט פערגעגעפערן — שחיטות, פּאָג...ראָמען, צעהערליכער מחיצעדער אומ...שלדיגע קרבנות.

מאַרעס האָט און זיין „דאָסטע...קבריים, פערציילנישען פון אויסגע...שחט'טע, פערמאָרדעטע, פעשעדיגטע ...מענשען, פרויען און קינדער מיט אַלץ ...יעלע בעשטיינונגען; דאַנקען האָלט זיך ...אַמפּנקי און זיי געהולף ווילס, און ...אַנון פערוויסען מיט עפּעס פּראָקלאַמאַ...ציעס, שטיקלעך פּאַפּיר פון צוויפעל...האַלטער הערקונפט, און מאַקי קען ...חידוש נישט, וואָס ווילס, אויפריכטיגע...ון: ס'האָט זיך אויף דער פערהאַנדלונג ...פון צווייטען טאָג אַרויסגעשטעלט נוט...קען קלייטער שונא-ישראל, און שרעק...ליך גערוועזן, שפּרינגט פאַרד אויף ווי ...אַ'אַבגעפּרוהטער, פלאַמט זיך ווי אַנ'...אונדיק און „פרילאַט פון חיים".

אויפ'ן דריסען פון פּראָצעס האָבען ...קאַמפּנקי און ווילס אַרויסגעפיהרט ...אויף דער סצענע „אַלגעמיינען" מע...מוטו: אַ פּרוף פון זייערען אַ'שרות דאָ...פּאַוסקי, וועלכען ער האָט געשריבען ...מיט גערולט און אין וועלכען ער פער...זיכערט, אַז שוואַרצבאַרד און אַנדערע ...ון אַ שטאָרקען אייגדרוק.

...ער האָט נישט פערלייקענט די פאַג...אָמען, ער האָט זיי טיף בעדויערט, ...נער די סבות פון זיי האָט ער געזוכט ...ישט אין פערזאָנען, נאָר אין די ספּע...ציפישע אומשטענדען און פערהעלטני...סען פון יענער זייט. ער האָט אויך ...ון פערגעסען צו בעטאָנען, אַז די ...דיגע שרעמע מאַסע איז דאָן מאַסענ...ון צוגעשטאַנען צום קאָמוניזם, האָט ...האָט, לויט זיין מיינונג „סיסקאַלאָגיע" ...נגעריינט אַ באָדען פאַר מאָגראָמען.

...ון וועגען די פערשיידיגונג איז נאָך ...ש איינגאַנצען קלאָר, צי טערעס ...עט זיך דוקא איינשפּאַרען, אַז פעטלי...ראַ איז דער איינציגער און אויפשליס...יכער פעראַנטוואָרטליכער פאַר די פּאָג...מען אין אוקראַינע. עס איז זעהר ...נוליך, אַז ער וועט זוכען פאַרצושטעל...ען שוואַרצבאַרד'ן אַלס דעם גואל הדם ...ון דער יוד. מאַסע אַלס אונטואיטיוון ...פּוליווער פון דעם יודישען בלוט, ...ס איז פערגאָסען געוואָרען, און אַזוי ...ון פעטלורא'ס נאָמען איז אין די יודישע ...ערשטאָלונג געווען עבר פערבונדען מיט ...ן יודישע שחיטות — האָט שוואַרצבאַרד ...ראָגען און געמעגט אויסקלויבען דוקא ...ם מענשען אַלס קרבן פאַר יענע ...ונענשער קרבנות.

...דערווייל זוכט נאָך טערעס אונבע...ען צו בעווייזען פעטלורא'ס פערגע...ליכע פעראַנטוואָרטליכקייט, אַלס ...ון דער מלוכה, האָט זיין געגנער ...פענקי וויל איהם בלויז מודה זיין ...ן גאַמיגאַלער, פאַרמעלער פעראַנט...ואָרטליכקייט, אָבער נישט אין פערשע...לער. עס איז סוף-כל-סוף אַ יודישע ...ראָגע. עס איז אָבער זיכער, אַז דאָס ...ולד וועט זיך בייטען, ווען ס'אַלען ...ון רעדען די יודישע עדות, ווען ...ון קאָשמאַר-בילדער פון פּראָסקוראָוו, ...לשיין, זשיטאָמיר, קאַמענעץ-פּאָדאָלסק, ...ריטש און נאָך, און נאָך, וועלען זיך ...ון פערבייטשאַרען פאַר די ריכטער ...ון דער סצענע. דאָס אומשולדיג-פערגע...ענע יודישע בלוט וועט דאָן שטעלען ...ון שאָען די אַלע יודישע פּלפּולים. ...ון, וואָס האָט דאָס צוגעזעהן, ווי ...ון שוואַרצבאַרד, וואָס האָט זיינע איינגעע...לוירען אין די דאָזיגע שחיטות, ...ון געמעגט ערמאָרדען אפילו בלויז ...ון פאָרמעל-פעראַנטוואָרטליכען פאַר ...ון דאָזיגע מאָרדען. און דער דאָזיגער ...ון דאַרף צוריקגעוואָרפען זיין פריי...ון.

פאַריז, 21. אָקטאָבער

שוואַרצבאַרד פאַר'ן יום-הדין.

זייַ האַלטונג אין געריכט. — פעסטקייט, אפענהערציגקייט און מוטיגקייט. — נידערטרעכטיגער בלבול.

אין „פאַריזער הינט" לייענען מיר: ער איז זעהר מיד דער אַרויסער. זעהר שטאַרק אויסגעמאַטערט. געשפּאַנט אין אַנבערגשפּאַנט. ער פערשטעהט אויפ'ן דיר בעריכטונג פון די צוויי ווערטער.

— יום הדין!...

פון צייט צו צייט שפּאַרט ער זיך אַן אַן דער פאַרגעטשע פון זיין לאַוטשע. די באַקען אַנגעפאַלען. די אויגען פרעמען. נישט שטענדיג האָט ער גענוג קראַפט צו געבען אַ'ענטפער מיט אַ קלאָרער שטימע. אַזוי ווי אויגנבליק סטרעבען יואַלי מען אַפּגעשוואַכט געוואָרען אין געבען אַ פלעגערען מאַן.

דער פאַראַנטוואָרטער פון'ם פּראָצעס הויפּט זיך אַן אַנצעט צו שרעגען. כשן ווען, זעהט אויס, די טעג רעדען זעהר ווענג וועגען שלום שוואַרצבאַרד אין אינגאַנצען זיך קאָנצענטרירען אויף די פאַגראָמען; אַן די קרבנות פון די פאַגראָמען. נאָר פעטלוראַ'ן ווען מען נישט פערגעסען. מען ווען אַנבעציהונגען, הערליכער, אַבער פּאַטריאָטישער, הערערטער פאַראַטען, דעם שוואַרצבאַרד ווען מען נוט אַבגעשלאָגען, אַבער פעטלורא ווען אויסגעבלוטיק אויף דער בעשולדיגונגבאַנק.

(ו. גראָסמאַן)

* * *

ענדליך איז מען אַנבעגעגנען צום עצם ענין. שעה'נווען מיט עקשנות היט מען דיסקוטירט פּמעט אַבער יעדע קייל, אַבער די לייגען, וועלכע יעדע קייל האָט געמאַכט און קערפּער פון קרבן, אַנבער די פאַוויציעס פון פעט...לורא פּמעט און יעדער סעקטענדע.

צולויב וואָס?

שלום שוואַרצבאַרד לייקענט דאָך גאַרנישט. פריבערט אין קען אין אַנ...צינען מאַמענט נישט לאַטש אויף אַ פּונ...צעל אָפּצישואַלען זיין אחריות. און אַלץ האָבען: געפיהלט די לעגערלוכקייט פון „גייגען" קאַמפּנקי, ווען ער האָט גע...וואָלט אויפ'ן סכך פון די דאָזיגע פריבט לאַזע „פּאַלאַנישע" און „סיסקאַלאָ...גישע" דיסקוסיעס בעווייזען, אַז שוואַרצ...באַרד און אַ מענש אָהן קוראַזש... דאָ...געשוואירענע האָבען דאָך די תשובה אויף דעם דאָזיגען דעמאָגאָגישען פאַר...וואָרף: אויף דער לענגער זייט פון זיין ראָט שטעקט דאָך שוואַרצבאַרד'ס מל...חמה-אויסצייכנונג. דאָס גוט מען נישט פאַר פייגע רעדעס.

* * *

אויגנבליק פאַריזער צייטונגס-בעריכט...גשפּער יעדען, ווי זשעע לאַגראַן צ. ב. בעמיהען זיך אויף פאַראַנשטעלען דעם בעשולדיגטען אַלס אַ פּשעט'ן מערדער, וואָס מאַכט אַ שלעכטען אינדרוק אויף אַלץ. קיין נרעסערער חוצפה'דיגער בלבול קאָן נישט זיין. דאָס האַלטען פון דאָזיגען „קליינעם זייגערמאַכער" און ממש צו פּשוואַגערען. זיין פעסטקייט אַפּגעשרעקענטע, מוטיגקייט און אונ...פאַלכקייט — אַזוי קאַנצען און דרעהען נישען — און אויסרעגעוועהנלוך. אַז אַפילו דעם „גייגיאַלען" קאַמפּנקי גע...לונגען נישט צו ענדערן די דאָזיגע האַלט מונג פון שוואַרצבאַרד'ן. אַלע אַנפאַר...מיטאַשע און בעזונדערס די געשוואָר...רענע, וועלען דאָס מסתמא אַפּשאַצען.

(מ. יערפּלום)

פערטרעטער פון אַ גערעכטיגקייט מאָרגער.

אין קאַמפּלימענטען פון אַרוו. קאַמפּנקי מאַכען אַנהם נישט ווייניגער אויף אַן האָר. ער אַז נישט קיין פרוי, זיין דאָך פאַזיציע און קוראַ, קאָנצענטרירט, קלאָר אויסגעאַרבעט.

קומט, זאָגט, צוהט זיך צוריק, זיי געוויסען און בעפרייט אַן — צוריק צו זיין פּראָקוראָר!

ביזלאַנג זעגען זיכערער, פּוגנאַר אַן געטרייער, ווי מענשען.

ביילדער פון גערעכטס-זאַל

פון נ. פּראַנק.

מאַדאַם שוואַרצבאַרד און מאַדאַם פעטלוראַ

זינט איך זיץ אין גערעכטס-זאַל, האָלט איך אין אַזאַן בעטראַכטונג מאַדאַם פעט...לורא און האָב קיינמאָל, נישט געזעהן, אַז זי זאָל זיך אַ ריהר טון.

ווי אַזאַן שטיק שטיין, זיצט זי און קוקט מיט שטאַרע אויגען פאַר זיך.

ווי אַ סטאַטוע אין טעמפּן שלעפער זיצט זי, דעם שוואַרצען הוט איבער די אויגען, איבערגעדעקט מיט בריל'ען, און קוקט אין אַ גלייכער לייניע פאַר זיך.

לאַנג לאַנג האָב איך געקוקט אויף איהר און האָב נישט געזעהן, אַז זי זאָל זיך בעגעגענען מיט איהרע בליקען מיט שוואַרצבאַרדען. זי מיידעט דאָס אויס, וויל בשום אופן נישט קוקען צו איהם אַהין...

אין זאָל זאָגט מען, אַז זי איז טויב, אַזאַ איינדרוק מאַכט זי אַלענטאַלס.

ריהרענד און ערוואַרטונגספול איז געווען דער מאָמענט, ווען דער אַנוואַלד האָט צווישען די עדות געמאָלדען:

— מאַדאַם שוואַרצבאַרד!

טאַד. שוואַרצבאַרד! וואָס וועט דאָ פּאַרקומען? ווי וועלען זיך בעגעגענען די צוויי פרויען, בעידע אומשולדיגע, בעידע אַלענדע, בעידע ריהרענד און האַרצרייסענד? וואָס פאַר אַ בליקען וועלען זיי זיך צווואַרפען?

אָנגעשפּיצטע ערוואַרטונג האָט זיך אויפגעהאַנגען אויף די פנים'ער.

די עדות-טיר האָט זיך געעפענט און אַריין איז מאַד. שוואַרצבאַרד. אויך אין שוואַרצען, אַ געוויסע פּחנליכקייט האָט זיך באַלד געשאַפען צווישען די צוויי שוואַרצע פרויען. דער קאָפּ אין זאָל איז קירץ, געהאַקט, פּאַפּעדיג.

ווי אַ פעריאָגט שעפּסעלע שטעהט מאַ...דאַם שוואַרצבאַרד און וואַרט אויף די פראַגען פון פּרעזידענט. איהרע אויגען בלאָנדזשען. קוקט און זעהט נישט. פלוצ...ליג דערזעהט זי איינעם: איהר מאַן: און איהר מאַן דערזעהט זי אַזוי פיל, אַזוי רייך, אַזוי אין גאַנצען, אַז זי האָט מעהר קיין אויגען נישט פאַר קיינעם. איין פערשעל מאָמענט — אַנ'איביקייט — פאַלט איהר בליק אויפ'ן בליק פון מאַ...דאַם פעטלוראַ. איי עס טומ'ט פאַר אַ

פּסיכאָלאָגישע אַסאָציאַציע, וועלכע קיי...נער וועט קיינמאָל נישט פערשטעהן...

אַלע האָבען באַלד געפיהלט די פינ...ליכע לאַזע, די איבערוילע, וואָס האָט זיך טשאַפּען. צו וואָס עפּעגען דאָס הערץ פון דער אַרימער מאַדאַם שוואַרצ...באַרד? צו וואָס אַרויסלייגען איהר הערץ אויסגרעכלעכקייט? וויסט מען דען נישט פריהער, וואָס זי וועט זאָגען? פרויען-לעזען דאַרפען אויפערהויפט געשעצטעוועט ווערען.

צוויי-מאָרגער און פערטיידיגונג. ביי דע זעגען אַנטשטומען, אַז מאַדאַם שוואַרצבאַרד זאָל געשאַפען ווערען און זי ציהט זיך צוריק...

אַ לעמעטער בליק, אַ גרויסער, איהר מאַן. און אַנגיזלער געהט זי צוריק...

דע ליפּ ווערט לייכטער און זאָל!

* * *

אוקראַינער און יודען אין וואַרט-צימער.

אין צימער, וואו עדות זיצען און וואַרטען אויף זייער אויפטריט פאַר'ן בית-דין, געפינען זיך יודען און אוק...ראַאַנער. די שטימונג צווישען זיי איז אַ פרונדלעכע. אַ שלום'דיגע. זיצען און דיסקוטירען נאָר געלאַסען. בעזונדערע עדות וויסען, אַז פאַלק מיט פאַלק האָבען צוזאַמענגעלעבען און אַז דער פּראָצעס איז נאָר אַ פּראָצעס געגען פּאַגראָמען און נישט פון פאַלק צו פאַלק.

זעה איך אין צימער זיצען אויף איין בענק וולאַדימיר פּיאַטקין און דעם אוק...ראַאַנער שאַפּאַוואַל.

— איז דאָס מעגליך — דערוואַרטעט זיך פּיאַטקין — אַז די אוקראַאַנישע פרייהייט זאָל פערטרונקען ווערען אין יודיש בלוט? איז דאָס דערלאַובאַר, אַז אַזאַ הייליגע בעוועגונג, ווי פאַלקס...בעפרייאונג, זאָל אויסטרירט ווערען דורך יודיש בלוט?

און שאַפּאַוואַל זיצט נעבען איהם. הערט איהם אויס און שאַקעלט מיט'ן קאָפּ.

דאָ איז זאָל פון די עדות איז נישטאָ די שאַרפקייט וואָס די אוקראַאַנישע עדות דריקען אויס פאַר'ן טריבונאַל.

און בעת דאָרט, פאַר'ן פּרעזידיום פלאַרן, שלאָגען זיך אַז די מעזען מיט אַזאַ פערשפּיצטקייט, מיט אַזאַ פערבי...טערונג, זאָל זיך אַמאָל דאָ נישט אויס...ארבייטען אַ פערבינדונגס-מאַטעריאַל? בעזונדער פערשטעהן זיך. ביזונדע'ס גורל האָט געזוכט אַנאַלאַגיעס. אַ רח...מנות אויף די אוקראַאַנישע מאַניפע...ליסטען, וועלכע זענען דורך דעם טראַ...נישען קריעגע-וועג פון זייער געשעהטע, אַרייגגעפאַלען און אַזאַ שווערער לאַסט: זען אַ מאַניפעסט און פערטיידיגען אַ פאַגראָמשטשיק.

די אוקראַאַנישע מאַניפעסטען מאַ...שען זיך דערזעהער מיט זיך אַלען און ווערען צעטשאַנטשיז נאָנץ סימפּאַטיש. מען דאַרף דו זען לכף זכות מאַנלע פון זיי, ווען אַפילו זיי מאַכען פאַר'ן טריבונ...גאַל פעטלוראַ'ס פערטיידיגען דעם בלוטיגען פּשע...לוראַ.

מ'מוז זען גערעכט צו אַ געגנער, ווען ער ווערט געטריבען צו זען מאַט דורך אַ פלאַנטער פון דער געשעהטע...

זיצט אַפשר אין עדות-צימער אַ צווייטער טריבונאַל, וועלכער שאַפט אַ נייע בריק צווישען די צוויי פעלקער און וועלכער וועט אַפשר האָבען גאַנץ בעזונדע רעזולטאַטען אין דער ציקונפט.

ציקונפט מוז געוועבט ווערען מיט זיידענע שלום-פעדים.

* * *

עדות.

עגען. אוקראַאַנישער דיפּלאָמאַט מאַ...סאַר-מאַקאַזשעווסקי.

אַ הויכער, אַ שטאַלער, אויסגעשפּיצט. לעגגלויכע פנים, לעגגלויכע הערער. אַ מיל אַ שנגר, אויגען פערשטעלט מיט צוויי רויגדע גלעזער. אַ גאַנ, וואָס פעלט אַראָפ וויי אַ האָט אויבער זיין מויל.

ער פיהרט זיך זעהר מיוחס'דיג. נוט קיין קלייגנגקייט! געוועזענער מינים...טער. קומט מיט גאַיה צו דער בעריעדע פון טריבונאַל, לייגט אַריבער זיין מאַנ...טעל, נעמט אַראָפ זיינע הענדשקעס, לייגט זיי אַוועק, לאַנגזאַם, זאַלט, מיט פּאַוזע. נישטשה. מ'וועט ווארטען!

פרעגט איהם עפּעס טאַרעס, הויל ער אַפילו נישט עגטפערן. נישט מיט יע...דען פּאַסט צו רעדען אַ געוועזענעם מי...ניסטער! שפּוצינ, פרוכטן, מעסער...שאַרף וועגדעט ער זיך צום פרעזידיעגט פון טריבונאַל, צו די געשוואירענע. מאַ...דאַם איז ווייל ער צומאַל נישט עגטפערן.

דער פרעזידיעגט וועגדעט זיך צו איהם:

— קענט אויהר שוואַרצבאַרד'ן?

מאַסאַר מאַקאַרזשעווסקי פערמאָלט זיינע אויגען, פערמאָלט זיין מויל און עגטפערט צומאַל נישט. ער הענדעט זיך נאָר אויפ, מאַלט אַ גרימאַסע פון עקל און ס'הייסט:

— נין!

אויסמאַצוינען איז ער געקומען, אויס...געוויגען האָט ער זיך צוריקגעצויגען.

ער איז אַ געוועזענער מיניסטער פון פעטלוראַ. ער געהערט דאָס בלוט פון דער יודען אין אַנגעמאַכטן...

ווען אַזאַ מענטש קומט אַרויס אויפ'ן פּאָדיום פון טריבונאַל, אַ מיניסטער פון אַ פעטלוראַ'ס חיילות, אַ מאָרדער פון יודען, אַ מאָרדער פון אַ מאַנ...ון אַ מאַנ...ון אַ מאַנ...

די כונסט פון אנ'אדוואכאט אויסצופרעגען די עדות

די פ״ירשידענע מיטלען, ווי אזוי ארויסצוקריגען דעם אמת ביי אנ'עדות. — „טריקען" פון אדוואכאטען צו צווינגען אנ'עדות צו זאגען דעם אמת.

פון ל. פאגעלמאן.

II

איינינע בעוואוסטע אדוואקאטען פיהרען זייער קרייץ-פערהער אויף אזא אופן: זיי פרובירן געווינען דעם עדות דורך עטליכע חניפה'דיגע פראזען, דורך ערינדליכע בעמערקונגען. זיי זאגען צום ביישפיל אזוי: „איינערע ענטפער'ס אויפ'ן פערהער זענען געווען א גרויסע מילף פאר'ן פראצעס; איהר זייט אינטעליגענט און איהר האט אונז אלעמען ביל, פיל ארויסגעהאלפען; נאר איינינע וויכטיגע זענען פאר אונז נישט איינגאנגען קלאר אין איינערע ענטפער'ס". און נאכדעם שטעלט דער אדוואקאט עטליכע נאנץ אומשולדיגע פראגען. הען דער עדות ענטפערט אויף זיי, שאקעלט צו דער אדוואקאט מיט'ן קאפ אזוי ערנסטליך, אזוי גוטמוטיג, אז דער עדות קריגט צו איהם פולשטענדיגען צוטרוי. און ערשט דאן פאלט ארויף דער אדוואקאט אויפ'ן עדות מיט א גאנצען האגעל פראגען, אזוי, אז דער עדות קען פון זיי נישט קומען צו זיך.

וועגען איין בעריהמטען אדוואקאט ערצעהלט מען, צום ביישפיל, אז ער פלעגט ווירקען אויף אנ'איינגעשפארטען עדות מיט איבעראשונג. הען אנ'עדות פלעגט נישט וועלען ענטפערן אויף זייער א פראגע, פלעגט ער איהם שטעלען ווהר שטיל מאלגענדע פראגע:

— „נוט, האט איהר געהערט מיין פראגע?"

— יא, פלעגט ער ענטפערען.

— האט איהר זי פערשטאנען?

פלעגט נאך שטילער פרעגען דער אדוואקאט.

— יא, יא, ענטפערט דער עדות.

דאן פלעגט דער אדוואקאט אויפשפריינען פלוצלינג פון זיין פלאץ, ווי א טיגער, און מיט א הויכער שטים, קוקענדיג שארף אויף דעם עדות, פלעגט ער אויסשרייען איבער'ן זאל:

— פארוואס'ווען ענטפערט איהר נישט?

זאגט'ווען די געשוואורענע, פארוואס איהר האט נישט געענטפערט אויף מיין פראגע?..

איבער'ן זאל פלעגט דורכגעהן א ציטער, און דער עדות פלעגט זיך אינגאנצען פערלירען פון איבעראשונג; און דער אייגדרוק פון אזא עדות פלעגט זיין א נעבעכדיגער...

צייטענווייז דוכט זיך אויס, אז דער אדוואקאט שפילט זיך מיט דעם עדות אויפ'ן קרייץ-פערהער, ווי א קאץ מיט א מויז; אז לאזט ער אז דעם עדות און שטעלט איהם א פאר קליינליכע פראגען, און אז פלוצלינג לאזט דער אדוואקאט ארויס זיינע געגען דורך דער פויליישער שריפשטעלערין זאגיא קאסטאשטשוקא, וועלכע איז געווען א לעבעדיגער עדות פון דעם שרעקליכען גהינום אין אויקראינא אין די יאהרען 1917 — 1920, און זי האט דעריבער געהאט די מעגליכקייט בעצוואוינען און אפצושאצען אייעקטיוו די פאגראמען אין אויקראינא.

מיר וועלען נאר ציטירען איינינע שרטער פון א קאפיטעל, וואס רופט זיך

אין פאגראם-גיהנום פון פעטלורא'ס חיילות.

פוילישע שריפטשטעלערין גיט א בלוט-ערגליווערענד בילד פון דער גרויזאמער שחיטה אין פראסקוראוו. — דאס בוך איז איצט ארויסגעפאדערט געווארען צום שוואַרצבאַרד-פראצעס אין פאריז.

צוישען די אונצעהליגע דאקומענטען פון דער בלוטיגער שחיטה אין אוקראינע, וועלכע זענען ארויסגעקומען געווארען דורך די צעווילדערטע פעטלורישע מחנות, צוישען די פערשידענע אקטען, פון וועלכע ס'ווערט בא אלעמען פערגליווערט דאס בלוט אין די אדערן, געפינט זיך א דאקומענט, וועלכער איז אפשר דער מאסעגיגסטער דערפאר, ווייל ער איז געשריבען געווארען דורך א פערזאן, וועלכע איז פאנדעליך געשטיפט צו יודען און ס'קען דעריבער נישט זיין קיין רייד וועגען איבערטריבונגען, צי וועלכע ס'איז זאגיא ניט. דאס איז דאס בוך „שרפה". וואס איז ארויסגעגעבען געווארען דורך דער פויליישער שריפשטעלערין זאגיא קאסטאשטשוקא, וועלכע איז געווען א לעבעדיגער עדות פון דעם שרעקליכען גהינום אין אויקראינא אין די יאהרען 1917 — 1920, און זי האט דעריבער געהאט די מעגליכקייט בעצוואוינען און אפצושאצען אייעקטיוו די פאגראמען אין אויקראינא.

מיר וועלען נאר ציטירען איינינע שרטער פון א קאפיטעל, וואס רופט זיך „אינטער פעטלורא'ס חערשאפט" און דערמיט אלען בעווייזט די פערפאסערין, אז אלץ, וואס ס'איז דאן פארגעקומען, געהט אויפ'ן חשבון פון פעטלורא'ן.

„ס'האבען זיך אנגעהויבען סיסטעמאטישע פאגראמען אין אלע שטעדטלעך פון דער אומגעגענד: ליטין, קופיעל, אסטראפעל, קומין און אנדערע.

דער כאראקטעריסטישסטער און צוגלייך דער גרעסטער אין דער צאהל קרבנות, איז געווען דער פאגראם אין פראסקוראוו, וועלכער איז פארגעקומען אין די ערשטע טעג פון חודש פעברואר.

„דער דאזיגער פאגראם איז אויסגעפיהרט געווארען דורך פעטלורא'ס חיילות, וואס האבען זיך געפינען אין דער שטאט. די בעפעלקערונג פון פראסקוראוו האט מיר פערזיכערט, אז די דאזיגע שרעקליכע שחיטה איז נישט געווארען דורך קיינעם פראוויזירט. מ'האט פשוט מיט א קאלטער, רוהיגער אויסרעכנונג האט מען צוגעגרייט דעם פאגראם. מ'האט צוערשט בעצייכענט די נישט-יודישע הייזער, דערנאך האט מען ארומגערינגעלט די שטאט מיט מיליטער און מ'איז צוגעטרעטען צו דער בלוטיגער ארבייט, פונקט אזוי ווי מ'געהט ווהען, צי שניידען תבואה.

„אין דער פוילישער אפטייק, וואס האט זיך געפינען אין צענטער פון דער שטאט, זענען אלע חיילע יראנגעפאלען אפיצירען, וועלכע האבען אנגעפיהרט מיט דער שחיטה, געגאסענע מיט בלוט פון קאפ ביז די פיס, ווי קצבים פון שעכטה-הויז. פון וועלכע ס'האט זיך גענטרען א ריח פון הארעם בלוט, האבען זיי זיך אפגעוואשען אין א שיסל פערפום, און אויסגעטונגערטע, אפגעפרישטע ווייטער געלאפען צו דער שרעקליכער ארבייט מיט נאך א גרעסער אין א זאך, וואס ער האט אלען געזעהן, אלען געהערט, אלען איבערגעלעבט, אלען איבערגעלעבט, און טונ-דעסטוועגען איז זיין איינדרוק א פאל-שער און די גאנצע זאך איז נישט גע-שטיגען און נישט געפלויגען.

„די לעצטע צייט זענען געמאכט גע-וארען וועגען דעם מערקווירדיגע פראצעס. בעזונדער אינטערעסאנט זענען די בעליעטער כלל פון אדוואקאטען בא א קרייץ-פערהער.

* * *

זענען אבער טאקע די מעהרסטע עדות אין די געריכטען אזעלכע אונער-לייכע שווינדלערישע גפשות, וואס מען מוז מעגוצען אזעלכע מאדנע קונצען ביי זייער סערהער?

דער ענטפער אויף דעם איז, וואס נישט צוליב אונערליכקייט פון אנ'עדות מוז מען איהם אפט בעהמען אויף א שטרענגען קרייץ-פערהער. זעהר אפט האט אנ'עדות א בימערען טעות, א טעות, פאר וועלכען א מענש קען א מאל אפילו בעצאהלען מיט'ן לעבען. מען קען זיך אליין נישט פארשטעלען, ווי דעם מענ-שען'ס מאנטאזיע קען אמאל אפטען די שרעקליכסטע, די מראגישסטע קונצען.

א מענשען דוכט זיך אמאל אויס, און ער איז אמאל אפילו זיכער אין א זאך, וואס ער האט אליין געזעהן, אליין גע-הערט, אליין איבערגעלעבט, און טונ-דעסטוועגען איז זיין איינדרוק א פאל-שער און די גאנצע זאך איז נישט גע-שטיגען און נישט געפלויגען.

די לעצטע צייט זענען געמאכט גע-וארען וועגען דעם מערקווירדיגע פראצעס, בעזונדער אינטערעסאנט זענען די

לויבט אלס א גרויסען חכם. האט מען אין זיינע אויגען אין ערמערדעט זיינע קינדער, אין אור-איינגיקלעך און דערנאך מען איהם צושניטען אויף פיצלעך. מ'דערצעהלט, אז דער אלטער האט מאר'ן שוין אויסגערופען שאלטען, דרייסאך מערשאלטען זאלט זיין דער חודש אדר, א חודש ואדר וועט מען זיך נוקם די עגוים און ליידען פון ישראל.

מיר האבען נאך ציטירט א פון דאזיגען בלוטיגען דאקומענט, כאר איז אויך געווען א בעזונדער אויסגעזעהן די מאר אוקראינא און ווער ס'איז מאר שטוואָרטליך.

* * *

דאס בוך „שרפה" פון דער שריפטשטעלערין, איז טעלעגרויסגעפאדערט געווארען מצד מיידיגונג אין שוואַרצבאַרד-פראצעס זענען גלייך ארויסגעשיקט געווארען מאו יז איינינע עקזעמפלארען.

— נעם עלוירא דעם רינג אלס צוטכען, אז מיר זענען מער אויף אייביג.

עלוירא האט אנגעטון דעם רינג און האט גארנישט געענטפערט זענען געווען פרעהליך און לוסטיג. נאני האט געגומען א בעכער ווין א געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט געלויבט די חתן-כלה. דער ער געוואונשען גליק און אלדאס גוטס.

אזוי ווי מען איז אזוי פרעהליך געזעסען און זיך גוט אונטערגע-איז ארייגגעקומען א דינער און דערלאנגט עלוירא'ן א צוגלייפגעדרעהטע בוכען פאפיר.

הער האט דיר געגעבען דאס פאפיר? האט די גרעפין שאקי גע-

— עס איז געקומען א שעהן געקלעדטער אלטער מאן, וועלכער מיר דאס בריף געגעבען. איך וויס אלען נישט וואס דאס איז.

— האט ער דיר עפעס געזאגט דערביי?

ער האט מיר געזאגט, אז דאס איז פאר די כלה.

עלוירא האט געגומען דאס אונטיקעלעך און האט געזעהן, איז ארייגעקומען א שיסעל פערפום, און אויסגעטונגערטע, אפגעפרישטע ווייטער געלאפען צו דער שרעקליכער ארבייט מיט נאך א גרעסער אין א זאך, וואס ער האט אלען געזעהן, אלען איבערגעלעבט, אלען איבערגעלעבט, אזוי ווי ס'האט געזאגט אויפ'ן מינגער.

— איך ווייס אלעס, איך ווייס, ווער עס האט דיך אונגליקליך געמאכט מיין גוטער און ליבער ארטור; איך האב דיך נישט פערגעסען. איך וועל דיך נישט פערגעסען. סען אויינגט מיך איך זאל געבען מיין האנט דעם מענש, וועלכען די האט מיינע געהאט. — איך וועל איהם געבען מיין האנט, דאס מעג אבער זיין א פלוג פאר איהם. ער האט געבעטען מיין האנט אין א ביזער שעה. ער וועט ציטערן? ער וועט פערשילטען דעם שאג, אין וועלכען ער האט געבעטען מיין האנט. מיט'ן בלוט פון זיין הארץ וועט ער בעצאהלען אלץ, וואס ער האט געטון אין דיר.

אין די מינוט איז צו איהר צוגעגאנגען איהר מוטער.

—עלוירא, קום אין זאל, מאקס איז געקומען.

— איך געה, מוטער! איך געה! האט עלוירא אויסגערופען.

מוטער און טאכטער זענען ארייגעקומען אין גרויסען זאל, וואו די גרע-פין מאן ראדעצקי, מאקס און דער בארען מאן נאני האבען אויף זיי געוואַרט. מאקס איז איהר ענטקעגען געגאנגען האט זי געגומען ביי דער האנט און האט אויסגערופען:

— זיי מיר בעגריסט, מיין גוטע און ליבע עלוירא! איך בין גליקליך, וואס איך זעה דיך הייגט אזוי מונטער, אזוי פרעהליך און אזוי גליקליך. דאס איז א גוטער צייכען.

אויף די גרעפין מאן ראדעצקי און נאני זענען געווען העכסט צופרידען, וואס עלוירא איז געווען אזוי פרעהליך. די אלטע גרעפין האט אלע אייגנע-לאדענט צום טיש. הען מ'האלט געוואוסט, אז עלוירא וועט זיין אזוי מונטער און פרעהליך, וואלט מען אייגעלאדענע פרעמדע געסט. די גרעפין טאקי האט נישט געוואוסט, ווי אזוי עלוירא וועט זיך אויפפיהרען און זי האט קיינעם אייגעלאדענט.

הען מען האט זיך געזעצט צום טיש האט דער גוטער נאני זיך אויסגע-הויבען און האט אויסגערופען:

אין אונזער שעהנעם אונגארלאנד איז איינגעפיהרט אנ'אלטער שעהנער מנהג, אז ביי דער פערלאבונג זאל זיך דאס יונגע פאר-מאלץ טוישען מיט די רינגען. דער מנהג איז זעהר שעהן. דער רינג איז קיינעלעכריג, ער איז אהן אנהויב און אהן עגדע. דאס איז דער צייכען פון טרייע ליבע. זיי זענען אויך אהן אנהויב און אהן ענדע. דער אלטער מנהג דארף ביי אונז זיין טייער. לאז-מיר זי האלטען. לאז דעם חתנ'ס רינג זיין דער כלה'ס.

מאקס האט ארויסגענומען פון זיין טיגער א שווערען רינג און ער האט איהם אנגעטון עלוירא'ן אויפ'ן מיגער.

— איך ווייס אלעס, איך ווייס, ווער עס האט דיך אונגליקליך געמאכט מיין גוטער און ליבער ארטור; איך האב דיך נישט פערגעסען. איך וועל דיך נישט פערגעסען. סען אויינגט מיך איך זאל געבען מיין האנט דעם מענש, וועלכען די האט מיינע געהאט. — איך וועל איהם געבען מיין האנט, דאס מעג אבער זיין א פלוג פאר איהם. ער האט געבעטען מיין האנט אין א ביזער שעה. ער וועט ציטערן? ער וועט פערשילטען דעם שאג, אין וועלכען ער האט געבעטען מיין האנט. מיט'ן בלוט פון זיין הארץ וועט ער בעצאהלען אלץ, וואס ער האט געטון אין דיר.

אין די מינוט איז צו איהר צוגעגאנגען איהר מוטער.

—עלוירא, קום אין זאל, מאקס איז געקומען.

— איך געה, מוטער! איך געה! האט עלוירא אויסגערופען.

מוטער און טאכטער זענען ארייגעקומען אין גרויסען זאל, וואו די גרע-פין מאן ראדעצקי, מאקס און דער בארען מאן נאני האבען אויף זיי געוואַרט. מאקס איז איהר ענטקעגען געגאנגען האט זי געגומען ביי דער האנט און האט אויסגערופען:

— זיי מיר בעגריסט, מיין גוטע און ליבע עלוירא! איך בין גליקליך, וואס איך זעה דיך הייגט אזוי מונטער, אזוי פרעהליך און אזוי גליקליך. דאס איז א גוטער צייכען.

אויף די גרעפין מאן ראדעצקי און נאני זענען געווען העכסט צופרידען, וואס עלוירא איז געווען אזוי פרעהליך. די אלטע גרעפין האט אלע אייגנע-לאדענט צום טיש. הען מ'האלט געוואוסט, אז עלוירא וועט זיין אזוי מונטער און פרעהליך, וואלט מען אייגעלאדענע פרעמדע געסט. די גרעפין טאקי האט נישט געוואוסט, ווי אזוי עלוירא וועט זיך אויפפיהרען און זי האט קיינעם אייגעלאדענט.

הען מען האט זיך געזעצט צום טיש האט דער גוטער נאני זיך אויסגע-הויבען און האט אויסגערופען:

אין אונזער שעהנעם אונגארלאנד איז איינגעפיהרט אנ'אלטער שעהנער מנהג, אז ביי דער פערלאבונג זאל זיך דאס יונגע פאר-מאלץ טוישען מיט די רינגען. דער מנהג איז זעהר שעהן. דער רינג איז קיינעלעכריג, ער איז אהן אנהויב און אהן עגדע. דאס איז דער צייכען פון טרייע ליבע. זיי זענען אויך אהן אנהויב און אהן ענדע. דער אלטער מנהג דארף ביי אונז זיין טייער. לאז-מיר זי האלטען. לאז דעם חתנ'ס רינג זיין דער כלה'ס.

מאקס האט ארויסגענומען פון זיין טיגער א שווערען רינג און ער האט איהם אנגעטון עלוירא'ן אויפ'ן מיגער.

גאלד, בלוט און פרויען.

א ראמאן פון מערסווירדיגע איבער-לעבענישען און ליידענשאפטען.

(138-טע פארזעצונג.)

עלוירא איז געגאנגען זעהר רוהיג געקליידט. אויפ'ן קאפ האט זי געטראגען א קראנץ פון ווייסע רויזען — א צייכען טרויער. איהר מוטער האט זי געזעהן אז זי זאל אנטוהן א קראנץ פון רויזען. — א צייכען פון ליבע און פרייד עלוירא אבער האט געלאכט און האט אויף קיין מאל נישט געוואלט אראפנעמען די ווייסע רויזען פון איהר קאפ. איהר מוטער איז געווען אויך מיט דעם צופרידען. זי איז געווען גליקליך. וואס עלוירא איז געגיגסטעט פרייליך.

אזוי האב איך דיך ליב מיין קינד. האט זי צו איהר געזאגט, די ביסט מונטער, די ביסט פרעהליך. איך פערשטעה, אז די וואַרטסט אויף דיין חתן מיט אונגעדולד.

— געוויס, מוטער.

— העסטו הייגט נישט זיין אזוי אונהעפליך, ווי געכטען?

— וואס האב איך דען געכטען געטון?

— די האסט געוויינט.

— וואס האב איך געקענט הערען, מוטער? האט עלוירא געענטפערט. מיר האט זיך אויסגעוויזען, אז איך זעה ארטור'ס גרוב. — א בערגעלע גאנץ אליין, ווייס פון אלעמען. אויף איהם געפינט זיך קיין צייכען, קיין קרייץ, קיין מאנומענט, קיין מצבה, און קיין אנדענקען, אז אונזער ליגען די ביינער פון א גוטען און אייעדלען מענש.

— רעד נישט דערפון, שאכטער! — האט די מוטער געבעטען. רעד נישט פון אזעלכע זאכען עס איז דאך שוין אלץ פערמאלען.

— איך ווייס עס, מוטער, און דערפאר בין איך פרעהליך, האט עלוירא געענטפערט.

א איז ארויסגעגאנגען אין איסטער פטליכע מאל דאן האט זי זיך אנדערי-

(פארזעצונג פולגט)

לאדזער כראניק.

קאנטראל-ערזאמלונגען פון רעזערוויסטען.

ווער דארף זיך מארנען מעלדען?

(ג) דאס מיליטערישע - פאליציאישע ביורא ביים מאגיסטראט מאכט בעקאנט, אז עס קומען סאר די קאנטראל-פערזאמלונגען מאר רעזערוויסטען און לאנד-שטורם מיט גווער (קאט. A, C און C I) פון די יאהרגענג 1898, 1901 ווי אויך יענע שערעגאווצעס פון 1887, 1899, 1901, 1898 און 1890, וואס האבען זיך געדארפט שטעלען צו די קאנטראל-פערזאמלונגען אין די יאהרען 1925-6 און צוליב פערשידענע סבות האבען זיי דאס נישט געטון.

חיינט, דינסטאג, דעם 25 אקטאבער ארפען זיך צושטעלען (פ. ק. אז. 1) אין דער קאמיסיע נומער 1 (לעשנא 9-7) אהרגאנג 1887 פון 10. קאמיסאריאט פון A ביז L.

יאהרגאנג 1887 פון 2, 3, 5, 8, 9, און 11 קאמיסאריאט חיינט, דעם 25. אקטאבער—M ביז N.

אין די קאשארען (קאנסטאנטינער 81, אהרגאנג 1899 חיינט דעם 25 אקט. פון 6. קאמיסאריאט —A ביז Z.

יאהרגאנג 1899 פון 2, 3, 5, 8, 9 פון 11. קאמיסאריאט — I ביז J.

די קאנטראל-פערזאמלונגען הויבען זיך אן 9 פריה, מען דארף מיטנעהמען מיליטערישע ביכלעך, דעמאביליזאציע-קארטע א. א. ששעלען דארף מען זיך פינקט-ליך אין דער צייט.

נאכט-דיזשור אין די אפטייקען.

חיינט דיזשורירן פאלגענדע אפטייקען; וואישיצקי, נאמיורקאווסקי 27, דאניעלעצקי, פיעטריקאווער 127, איל-ניצקי און צימער, וואולטשאנסקא 37, לייגוועבער, פרייהייטס-פלאץ 2, הארט-מאן, מלינארסקא 1, קאהאנע, אלעקסאנ-דער-גאס 83.

קהלה בעכומט א ירושה א גרוים הויז און ווייס נישט וואס צו טון דערמיט.

נעכטען האט דער אינוועניטאר פון רייכען הויז געזאלט פערהויפט ווערען אויף א ליציטאציע.

(ג) פון 1925 אז און לאזט נע-שטארבען די רייכע יודישע אלמנה פרוי ראזאליא פרענקעל. אלס קונדערלאזע האט זי אויפ'ן טויטען-בעט געלאזט רא-פען זיך אין דער פארשטעהער פון דער יודי-שער קהלה און רעיקנטאליש געלאזט פערשריבען איהר גאנצען מאיאנטאק פאר דער קהלה. אזוי ארום איז די לאר-דער קהלה געווארען א יורש'ע פון א שעהנעם פאלאץ מיט א קאסטבארען אינוועניטאר אויף שענקעוויטשא 26.

אויף דעם ראזונען הויז איז געבלי-בען א חוב אויפ'ן חשבון פון יודישע-שטייער און דער הויך פון 60.000 זל. די קהלה, אלס יורש'ע, איז אויפ'ן געזעצלעכען וועג בעפרייט פון א העלפט פון דאזיגען שטייער. אלס אינקאנטומע-רין פון דעם פערמעגען, האט די פי-נאנץ-מאט משהרעך מאל שוין אויפ-געפאדערט די קהלה איינצוצאהלען די צווייטע העלפט פון דאזיגען שטייער, ר. ה. 30 טויזענד זל.

אזוי ווי די קהלה-קאסע איז שטענ-דיג לעדיג און דער שטייער איז נישט בעצאהלט געווארען, האבען די שטייער-ארגאנען בעשלאסען זייער געלד אינ-צוכאהנען אויף א צוואנגס-אופן — דורך א ליציטאציע פאנ'ם אוקווענטאר, וואס איז געפלומען און די פערשלאסענע צי-מערן פון פרענקעל'ס פאלאץ.

די ליציטאציע איז בעשטימט גע-ווארען אויפ'ן 24. ד. ה. על פי טעות האט מען אין דער קהלה געמיינט, אז די עקזעקוציע וועט פארקומען דעם 27. ר. ה.

געלטען פארמיטאג איז פרנם ווייע-מאן געווארען געווארען, אז עקזעקוציע-רען האבען אויפגערוסען די צומערן פון לחלים יורשה-פנין און מ'איז צוגעטרע-טען אויסצופארקויפען אלע חפצים. דער קהלה-טעקרעטאר ה' נאראל איז צוזא-מען מיט מיר ארום. ווייצמאן אויף אויפ'ן מפח אפשטעלען די עקזעקוציע. פרע-זעס מצווארנעצקי האט טאקע גלייך בע-פוילען אויפצורייסען די ליציטאציע און זי אפלעגען אויף 2 וואכען.

לימערנען זונטאג וועט די קהלה אב-געהען א דעצידיע וועגען דעם ענין.

קליינהענדלער פראטעסטירען געגען שטייער-צענז

צו די וואהלען אין די האנדעלס-קאמערן.

(—) ביי א פול-געפאקטען זאל איז זונטאג פארגעקומען א מיטינג, גערופען דורכ'ן צענטראלען קליינהענדלער-פער-איין (זאוואדזקא 4). פער פארזיצער ד"ר הערשפינקעל האט רעפערירט דאס גע-זעץ וועגען די האנדעלס-קאמערן' אנ-ווענדונג אויף זייער גרויסער בעדייטונג פאר דעם גאנצען ווירטשאפטליכען לע-בען אין לאנד. צום סוף איז איינשטי-מיג אנגענומען געווארען א פראטעסט-רעזאלוציע געגען די פרובען פון די גרויס-העגדלער איינצופיהרען א שטייער-צענז ביי די וואהלען צו די האנדעל-פ-קאמערן און בעשטימען א הויכען שטיי-ער-מינימום, וואס גיט דאס רעכט צו בעטייליגען זיך, אין די וואהלען צו די האנדעלס-קאמערן, כדי אזוי ארום נישט צוצולאזען צו א געהעריגער פארשטע-הערשאפט פון די קליינהענדלער.

די פראטעסט-רעזאלוציע איז איבער-געשיקט געווארען צום מיניסטער פאר האנדעל און אינדוסטריע.

אינספעקטאר פון פינאנץ-מיניס-טיריום אין לאדז

וועגען בוי-כרעדיטען פאר נייע בנינים.

(ע) אין לאדז האט געווילט א ספע-ציעלער שליח פון פינאנץ-מיניסטעריום, נאטשעלניק פאולאוויטש. דער בעזוך פון ה' פאולאוויטש שטעהט אין צוזאמענ-האנג מיט דער ענערגישער אקציע, וואס לאדז פיהרט איצט וועגען בעקומען בוי-כרעדיטען אין דער מליוכה'שער באנק פאר פאלקס-ווירטשאפט.

ה' פאולאוויטש וועט זיך בעקענען מיט ארייט בנינים, וואס האלטען זיך אין בויען, כדי פעסטצושטעלען די גע-בויע בוי-קאסטען, בפקט פון ארבעטער-וואוין-הייזער, פאר וועלכע די רעגירונג הייל שאפען בעזונדערע כרעדיטען.

דער בניין פון הערצ'ס „אכראנקי" פוסטעווע אלץ נאך.

(ג) ווי מען טיילט אונז מיט האט די לאדזער אבטיילונג פון „טאז" בעקומען פון דער קהלה א גאנצען שטאק מיט צימערן אין איהר בנין פון הערצ'ס גע-וועזענער אכראנקע. ליפת עתה איז נאך נישט בעוואוסט, וועלכען שטאק „טאז" בעקומט. די זאך ווערט נישט ערלעדיגט צוליב דעם, וואס אין דער קהלה דויערן מחלוקת אויפ'ן פאליטישען באדען אזוי, אז אזא וויכטיגע זאך ווערט אויף אנ-אונדירעקטען אויפ'ן פערנאכלעסיגט.

ווייסער זאל
„מאנטייפעל"
זאכאדניא 43.

„ארדט"
ארטיסטישער רעזי און קאמער-מעאטער
אונטער דער לייטונג פון:
כ. בראדערזאן און ר. ראזענטאל

9 א זייגער אין אוונט
היינט פרעמיערע!!!
1 פראגראם 1
א. נ.
„גלאט כשר"

מיניאטורען פון:
י. ל. פרץ,
א. גאלדפאדען,
מ. קולבאק,
ה. לייוויק,
י. טונקעל,
י. אבערזשאנעק
ר. ראזענטאל,
מ. בראדערזאן
און אנד.

די מוזיק ארא-נזשירט פון
חענריק יאבלאן.

אאא

דעק ראציעס און קאסטומען זענען אויסגעפערטיגט
און דעם אייגענעם טעאטער-ווערקשטעט

ביילעטע קען מ'ן בעקומען אן קאסע פון טעאטער פון 5 א ווייטער נאכמיטאג.

מכבי.

די פערוואלטונג צוזאמען מיט דער טעכנישער קאמיסיע האט אויף דער לעצטער פערוואלטונגס-זיצונג בעשלאסען צו בעגייען די טעטיגקייט פון דער טורן-סעקציע.

דערמיט פאדערען מיר אויף די אק-טיווע טורנער און טורנערינס פון גע-וועזענעם „בר-כוכבא" יעצטיגען—„מכבי" צו קומען סארגען, מיטוואך, 8 אוועגד אין פעראצנס-לאקאל, פאלודניאווא 11.

חזק ואמץ!

די פערה. און די טעכ. קאמיסיע
„מכבי".

31 אקטאבער פריי פון למודים.

(ב) נעכטען האט דאס לאדזער שול-קומיטעט בעקומען א צירקולער פון בילדונגס-מיניסטער לויט וועלכען דעם 31. אקטאבער ווערען די תלמידים בע-פרייט פון די שולען.

צוריקגעקומען די לאדזער דעלע-גאציע פון צוזאמענפאר פון די שטעט.

3 יודען איז דער פערוואלטונג פון שטעט-פערבאנד.

(ב) נעכטען איז צוריקגעקומען די לאדזער דעלעגאציע אויפ'ן צוזאמענפאר פון די שטעט אין פוזען.

אויפ'ן צוזאמענפאהר זענען בעהאנ-דעלט געווארען א רייה וויכטיגע פראג-גען, צווישען אנדערע די פראגע וועגען בוי-קרעדישען מאר די שטעט.

מיניסטער סקלאדקאווסקי האט אויפ'ן צוזאמענפאהר געהאלטען א לעזונגערע רעדע וועגען שוועמען מצב פון די פוי-לישע שטעט און בעטאנט, אז נישט-קוקענדיג דערויף איז די ארבייט פון פערבאנד געווען א פרוכטבארע.

עס איז בעשלאסען געווארען צו פער-גרעסערען די פערוואלטונג פון 40 אויף 40 מיטגלידער, דערונטער 6 שטאדט פרעזידענטען פון די גרעסטע שטעט, ווי וואַרשא, לאדז א. א.

ביי די וואהלען צו דער פערוואלטונג האט פ.פ.ס. בעקומען 10 מאנדאטען, ב. פ. ר. — 6, ארבייטער-פארטי — 4, כ. ד. — 7, ענדעקס — 4, בונד — 1, ציוניסטען 2.

לאדז וועט רעפרעזענטירט זיין דורך די ראשט. ראפאלסקי און גרושקאווסק און דורכ'ן נייעם שטאט-פרעזידענט.

שטאט-ראט-וואהלען זאלען פרייטאג בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן וואיעוואדא.

(ב) פרייטאג דעם 28. פעברואר אפ דער טערמין בין וואנען מען סאן אנפאנג יאנוארען די וואהלען צום נייעם לאדזער שטאט-ראט.

נאכ'ן בעשטעטיגען דורכ'ן וואיע-וואדע די וואהלען, וועט דער מאגיס-טראט פון דער שטאט-זיצונג, וואס זאל פארקו-מען דעם 10. נאוועמבער.

דאנק-טעלעגראם פון מיניסטער טשעכאוויטש

דעם צענטראלען סוחרים-פעראיין.

(ג) נעכטען האט דער צענטראלער סוחרים-פעראיין פעטריקאווער 10 בעקו-מען א דאנק-טעלעגראם פון מיניסטער טשעכאוויטש אין נאמען פון פילסודסקי'ן און דער גאנצער רעגירונג אלס ענטפער אויף דער בעגריסונג, וואס דער צענט-ראלער סוחרים-פעראיין האט צוגעשיקט צו פילסודסקי'ן און דער רעגירונג אין דער מיגאלייזירונג פון דער אויסלענדישער הלואה.

א נייע יודיש טעאטער אין לאדז.

היינט עפענט זיך דער „ארט".

היינט ווערט געעפענט דער „ארט". א נייע יודישער קונסט-טעאטער ווערט געעפענט אין לאדז!

דאס לאדזער טאג-טעגליכע לעבען לערענט אונז נישט צו גלויבען אין וואונ-דער, נישט צו גלויבען, אז ס'קאן זיין א מעגליכקייט צו שאפען א יש מעין, און דאך—דאך פערזיכערט מען אונז, אז דורך דער ענערגיע פון א גרופע לאדזער טאלענטירטע יונגעלייט, וואס האבען אין דער שטיל און אין א זייט פון דער ברייטער געזעלשאפטליכקייט צווייי יאהר נאכאנאנד אונערמידליך גע-ארבייט—האלט ביים געשאפען ווערען א נייע התחלה פאר דעם יודישען קולטור-לעבען פון אונזער שטאט.

מ'דארף זיין פאנאטיקער, מענשען מיט א גרויסער מאס פון התלהבות און אי-דעאליזם, כדי צו גלויבען אין דער מעג-ליכקייט פון רעאליזירען אזא זאך, און היינט וועלען מיר זיין צדות, וואס אזא מין יוגענדליכע התלהבות קאן אויפטון ביי דער גרויסער אפסטיגענץ פון דעם דורכשניטליכען לאדזער יוד, און ביי די אונגעהויערע מאטעריעלע מניעות.

נישט לאנג, די פריגע וואך האט זיך אויף דער בעגריסונג, וואס דער צענט-ראלער סוחרים-פעראיין האט צוגעשיקט צו פילסודסקי'ן און דער רעגירונג אין דער מיגאלייזירונג פון דער אויסלענדישער הלואה.

לאדזער הענדלער בערויבט און ער-מארדעט געווארען היינטער קאטאוויץ

פון קאטאוויץ ווערט אונז געמעלדעט: דעם 18. דעם חודש איז געפונען גע-ווארען א ערמארדעטער אין דארף צא-ריני (אויבער-שלעזיען) דער 38 יעהרי-גער לאדזער הענדלער יאן מונדזשא מאגיסטראצקא 24.

מונדזשא פלעגט יעדען חודש פאהרען קיין אויבער-שלעזיען מיט סחורות, וועל-כע ער פלעגט פונאנדערטראגען אין די דערפער. ביים ערמארדעטען האט מען נישט געפונען קיין שום דאקומענטען

פער'סמ'ט זיך מיט פיש א גאנצע יודישע פאמיליע.

(ג) א זעלטענער סאל פון פער'סמ'טן זיך מיט פיש האט איצט פאסירט אין אונזער שטאט.

די חסידישע פאמיליע בעקורמוס פון דרעווגאווסקא 4 האט אין מיטען דער נאכט בעקומען שארקע בויך-וועהטאגען. אלע פאמיליע-מיטגלידער האבען מיטאמאל גענומען שרייען פון שמערצען אזוי, אז עס זענען זיך צונויפגע-לאפען מעהרערע שכנים, וועלכע האבען אלארמירט מעדיצינישע הילף. עס איז תיכף אנגעקומען די פאגאטאוויע פון „לינת-הצדק", צוויי פערזאנען איז גע-געבען געווארען הילף און זענען אי-בערגעפיהרט געווארען אין פאגאנסקי'ס שפיטאל. די דאקטוירים האבען פעסט-גישטעלט, אז די פאמיליע בעקערמוס (4 פארזאן) איז פערגיפטעט געווארען מיט פיש. פאליציי פיהרט אנ'אויספאר שונג ביי וועמען די פערגיפטונג פיש זענען געקויפט געווארען.

טראגישער טויט פון א לאדזער יודישען סוחר.

בעת קיינער איז אין שטוב נישט געווען האט ער זיך אויפגעהאנגען.

(ג) אויף א טראגישען אופן האט געלעבען בונטאג פערברענט זיין לעבען א לאדזער יודישער סוחר.

משה זולבערמאן, 46 יאהר אלט, און געווען א מאגאזין-ארבייטער-סוחר, וועלכער האט געפיהרט געשעפטען אויף א ברייט-טען שטוינער. אין די לעצטע יאהרען אז אוהם זעהר שלעכט געגאנגען די מאטעריעלע ירידה האט שטארק גע-ווירקט אויף זיין געמיט. ער האט אנ-געהויבען לידען פון נערוועזיטעט, אין איינגעפאלען אין מרה-שחורה אזוי, אז ער האט לחלוטין שוין נישט גע-יאגט האנדלען, ביז ווי עס איז צו פער-ארגען די פרוי און קינדער מיט פרנסה.

נישט האבענדיג קיין אויסוועג האט פרוי זולבערמאן אויפגערגנומען די גע-שעפטען; זי האט אין לארז אריינגע-קויפט סחורה אין געפאהרען דערמיט ביז פאזען, בורגאשטש א. א. מקומות.

ארויפאנערין פון זיין האנד דאס נאכצע געשעפט, איז ה' זולבערמאן בשוט געווארען בב זיך אנ'אויפריגער מצב אין שטוב. דער מאן איז אנב געווארען שטארק אויפגערוימט אויף זיין יונגער און שעהנער פרוי, וועלכע פלעגט אויפפאהרען אויף מעהרערע וואכען פון לאדז — פערשטעהט זיך געשעפטלוי.

מיט העלער דרב וואכען צוריק איז פרוי זולבערמאן אויפגעפאהרען מיט דאכצוג מיט דער אויסרעכנונג זיך צו בעזוכען יודישע סוחר.

משה זולבערמאן, 46 יאהר אלט, איז געווען א מאגאזין-ארבייטער-סוחר, וועלכער האט געפיהרט געשעפטען אויף א ברייט-טען שטוינער. אין די לעצטע יאהרען איז אוהם זעהר שלעכט געגאנגען די מאטעריעלע ירידה האט שטארק גע-ווירקט אויף זיין געמיט. ער האט אנ-געהויבען לידען פון נערוועזיטעט, איז איינגעפאלען אין מרה-שחורה אזוי, אז ער האט לחלוטין שוין נישט גע-יאגט האנדלען, ביז ווי עס איז צו פער-ארגען די פרוי און קינדער מיט פרנסה.

נישט האבענדיג קיין אויסוועג האט פרוי זולבערמאן אויפגערגנומען די גע-שעפטען; זי האט אין לארז אריינגע-קויפט סחורה אין געפאהרען דערמיט ביז פאזען, בורגאשטש א. א. מקומות.

ארויפאנערין פון זיין האנד דאס נאכצע געשעפט, איז ה' זולבערמאן בשוט געווארען בב זיך אנ'אויפריגער מצב אין שטוב. דער מאן איז אנב געווארען שטארק אויפגערוימט אויף זיין יונגער און שעהנער פרוי, וועלכע פלעגט אויפפאהרען אויף מעהרערע וואכען פון לאדז — פערשטעהט זיך געשעפטלוי.

מיט העלער דרב וואכען צוריק איז פרוי זולבערמאן אויפגעפאהרען מיט דאכצוג מיט דער אויסרעכנונג זיך צו בעזוכען יודישע סוחר.

בעזוכען בטמאב. ווען די ר. מסלינע דינסט איז אויף פון שטוב און משה זולבערמאן און געבליבען אלין, האט ער צוגעגעבונדען עטליכע שטיקלעך שנור, געלאלאמען זיך א שטריקעל און זיך אויפגעהאנגען אויף דער טור, וועלכע ער האט פריהער צוגעשלאסען.

די קרוסטען האט זיך לאנג געזוכט און גאם און די קינדער זענען דערווייל אנגעקומען פון שלעז. זעהענדיג, אז מען עפענט זיך נישט די טור, האט דאס עלטסטע 16-יאהריגע יונגעל אנגעריגע-שטעלט ביי די פראנטאוע פענסטער אויפ'ן ערשטען שטאק א ליכטער און אזוי ארום געוואלט ארייען און שטיב. דא האט ער בעמערקט דעם פאטער הענגען. ער האט געמאלט א געוואלד און א דערציטערטער פלינק צוריק אראפגעלאפען פון דער לייטער.

עס זענען זיך צוגעפלאפען שכנים, מ'האט דעם זעלבסטמערדער אפגעשניי-טען פון דער שטריק. ער איז שוין אבער געווען אינגאנצען קאלט. די ארויסגערופענע פאגאטאוויע האט נאר פעסטגעשטעלט דעם טויט.

פאליציי האט צוגעפאנגען אלע פר-מאפאל און אינטערגענומען אנ'אויס-פארשונג.

דער זעלבסטמערדער האט אויפגע-לאזט אויפ'ן טיש א ברוועלע, אין וועל-לען ער געשעגט זיך מיט די דרי זוינדלעך אין העמאנט, און די פרוי זאל מען נישט בעשולדיגען און זיין מרא-גישען שרים.

„חבר של אמת" פערנעמט זיך מיט דער ליית.

צוליב'ן קריזיס קען דער סוחר נישט בעצאהלען דעם אומזאץ-שטייער.

מעמאריאל פון די לאדזער סוחרים-פעראיינען צום פרעזעס פון פינאנץ-קאמער.

(ע) דעם 1. נאוועמבער פליסט אב דער טערמין פון אינצאהלען דעם אומ-זאץ-שטייער. די לאדזער סוחרים-פער-אינען האבען זיך דעריבער נעכטען גע-ווענדעט מיט א מעמאריאל צום פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער אנהייבענדיג, אז די סיטואציע אויפ'ן לאדזער האנדעלס-מארק ערלויבט נישט אופן נישט די סוחרים צו בעצאהלען דעם שטייער אין בעשטימטען טערמין. דער פרעזעס פון דער פינאנץ-קאמער ווערט דעריבער גע-בעטען צו מאכען הנחות פאר די סוחרים, וואס זענען נישט ביכולת דעם שטייער צו צאהלען מיט איינמאל.

יודישע פרוי פון 107 יאהר געשטארבען.

(:) געסטערן זענען אין לארז געווען 6 יודישע לויות פון בלויז זקנים, וואס זענען געשטארבען אין עלטער פון 80-90 יאהר און מעהר. אין פערשטאר-בענע זקנה, די באנק פון דורעפטאר פון דשבאוויטשען-באנק, ה' טעמפעלהאף, האט דערגרייכט אן אנ'אריכת-ימים פון 107 יאהר.

א שרפה אין א פאבריק.

(§) שבת ארום 11.30 אוועגד האט אויטגעבראכען א שרפה אין דער שפו-גערייט פון קצראל שוליץ, וואס געפינט זיך אין בנין פון דער פורטע סווארצער און לונדענגעלר (קצראלא 11).

די ארבייטער אין געלונגען די שרפה אינצ'לעשען נאר אונדער די פייער-שער זענען געקומען.

CHOLEKINAZA
H.NIEMOJEWSKIEGO
LECZY
CHOROBY PRZEMIANY MATERJI NA TLE WATROBY
ZASTĘPUJE I PRZEWYŻSZA KARLSBAD.
WARSZAWA NOWY ŚWIAT 5. TEL. 204-99

הייגט ארלאוס סאנצערט אין פילהארמאניע.

דאס לאדזער כאזאק-פאבליקום וועט היינט האבען די זעלטענע געלעגענהייט צו הערען אויגעם פון די פעריהמטעסטע פיאנוסטען פון אונזער צייט, ניקאלאי ארלאוס. ארלאוס'ס קאנצערט האט אין לאדז ארויסגערופען א גרויסען אונטע-רעם, בפרט, אז נאכ'ן היינטיגען אויטע-געשעענט זיך דער קונסטלער מיט אזא ראבא אויף א לענגערער צייט, אפשר רשרנג אויף א מורגע פון אמעריקא.

טראמוואי „17"

הויבט מארגען אן צו קורסירען

מארגען ווערט געלאזען אונז בעווישונג דער טראמוואי 17, וואס וועט גיהן פון האלער'ס פלאץ אויבער זשעלאזנא, קאש-טשיסקי, 6, שערפיען גאס, פעטרוקא-וועג, גלובנא, קולונסקי, נאפיורקאווסקי בון רוזמאנט-פלאץ.

דער טראמוואי נומער 15, וואס אזן דיר טעג געלאזט געווארען אזן נאנג, האט נעהר א גרויסע פרעקווענץ.

יודישע פעמיליע

(ג) אין הסידישע פאמיליע בעקורמוס פון דרעווגאווסקא 4 האט אין מיטען דער נאכט בעקומען שארקע בויך-וועהטאגען. אלע פאמיליע-מיטגלידער האבען מיטאמאל גענומען שרייען פון שמערצען אזוי, אז עס זענען זיך צונויפגע-לאפען מעהרערע שכנים, וועלכע האבען אלארמירט מעדיצינישע הילף. עס איז תיכף אנגעקומען די פאגאטאוויע פון

הייגט ארלאוס סאנצערט אין פילהארמאניע.

דאס לאדזער כאזאק-פאבליקום וועט היינט האבען די זעלטענע געלעגענהייט צו הערען אויגעם פון די פעריהמטעסטע פיאנוסטען פון אונזער צייט, ניקאלאי ארלאוס. ארלאוס'ס קאנצערט האט אין לאדז ארויסגערופען א גרויסען אונטע-רעם, בפרט, אז נאכ'ן היינטיגען אויטע-געשעענט זיך דער קונסטלער מיט אזא ראבא אויף א לענגערער צייט, אפשר רשרנג אויף א מורגע פון אמעריקא.

Lodzer Tageblat № 243 לאדזער טאגעבלאט

מיין בעציהונג צו דער ארבייטסלאזיגקייט האב איך נישט געענדערט

וואגט פראפעסאר ווייצמאן בעת זיין בעזוך ביי די תל-אביב'ער ארבייטער

ירושלים (יט"א) דער פרעזידענט פון דער ציאָנסטישער אָרגאַניזאַציע, ד"ר חיים ווייצמאן האט בעת זיין אפהאלטונג אין תל-אביב בעזוכט אויך דאס הויז פון ארבייטער-ראט, וואו עס געפינען זיך די פראפעסיאָנעלע פאַרבאַנדן און אַנדערע ארבייטער-אינסטיטוציעס.

אין נאמען פון „ועד הפועל" בעגריסט דעם גאסט ה' גאלאמב, וועלכער דרוקט אויס די האפנונג, אז דער בעזוך וועט פערשטארקען די פערשטענדניש פאר די ארבייטער-אינטערעסן, פרי אַ סוף מאַכען מיט דער ארבייטס-לאזיגקייט, און הויבן פון טויזענדער ארבייטער. די ציטוטיגע הילפס-ארבייטער, ווי ווילכמיג זיי זאלען נישט זיין, קענען אבער נישט פערפירונען דעם ארבייטער. עס איז נויטווענדיג אַ כוחדיקע קאָלאָניזאַציאָנישע טעטיגקייט, וועלכע זאל ערמעגלעכן די ארבייטער צו פערווירקלעכן זייער דראנג צו נייער שאפונג פון בויאונג.

אין נאך אַ פאַרשראנג שטעלט די אַרבייטער-פרעסע. שפּעטנדיג די טיירן פון לאנד. דאס פאלשטענדיגע אבשטעלען פון דער הלאצושער עליה צעברעכט דעם רעזולטאט אין הון לאנד און שוואלט אט די פעזונגונג אין לאנד.

אין נאמען פון תל-אביב'ער ארבייטער ווירסלעכען זייער דראנג צו נייער שאפונג פון בויאונג.

אין נאך אַ פאַרשראנג שטעלט די אַרבייטער-פרעסע. שפּעטנדיג די טיירן פון לאנד. דאס פאלשטענדיגע אבשטעלען פון דער הלאצושער עליה צעברעכט דעם רעזולטאט אין הון לאנד און שוואלט אט די פעזונגונג אין לאנד.

אין נאמען פון תל-אביב'ער ארבייטער ווירסלעכען זייער דראנג צו נייער שאפונג פון בויאונג.

ראט האט גערעדט ה' ז. פיינגשטיין. ער האט אנגעזאגט, אז שיין צערעדטחאל-בען יאהר זיי אונ'ם הנגען ארבייטער-ביירא פון דער „הסתדרות" זאגען פערשיכטרירט בערך 4000 ארבייטסלאזע נאך הענט גיטינגען זיך בערך 3000 פון זיי אין אנגטערשטיצונג.

דאן האט גענומען דאס פראָ. חיים ווייצמאן, וועלכער האט ערקלערט: איך פרעה זיך פון דער געלעגענהייט צו בעגרעסטען אויף אַ פשוטהפוח'דיגער זיצונג, באריכות אַלע פרעגען. מיין בעזוך צום שטיין ארבייטסלאזיגקייט האב איך נישט געגערערט. ער איז אינ-געפרעסט אין מיין הארץ. אויך פאר דעם ציונסטישען עקזיסטענץ מיר איז דאס די צענטראלע פראגע. עס זעגע אבער גיטיוועגדיג גרויסע מיטלען. שאפען די מיטלען — דאס איז דאך דער צווייטער פון מיינע שטענדיג גסיעות אין די ווייט מיטען פון גלות. אויך בין איך אויטאָ פאַרשטאַנען צו לערנען אין דערען, זיך צו מעראַנען ווענען דער צוקונפטיגער אַרבייט. איך האף, אַז צום סוף פון איצטיגען בעזוך איז לאנד, וועט אויסגעאַר-בייט ווערען אַ געוויסער ארבייטער-פלאַן וואס וועט געמען אַ כעזלהפטיגע צו צו-טרעטען צו אַ שטענדיגקייט, וואס זאל אויך ענדערן די לאגע אין תל-אביב.

אַלע קריזיסען וועלען נישט צושטערען מיין אָפּטימיזם — דאס איז מיין אייגענער קאַפּיטאַל. דערמיט געה איך אין ארץ קיין חיי לאנד.

וועגען דעם האנדעלס-אָפּמאַך מיט טורקיי האב איך גערעדט מיט'ן נציב, האט ערקלערט ד"ל חיים ווייצמאן. איך קען נישט פערזיכערן, אַז דער ענין איז שוין אויסגעטסערט געוואָרען, אבער איך האף, אַז מיט אַן הילף וועט דאס געגאנגען ווערען די שאַרפקייט פון דער גזירה. עס איז פאַרהאן אַ האפנונג, אַז די רעגירונג וועט פערווירקלעכען אַ ברייטערן פלאַן פון עפנטלעכע ארבייטען, אַז צום סוף פון איצטיגען בעזוך איז לאנד, וועט אויסגעאַר-בייט ווערען אַ געוויסער ארבייטער-פלאַן וואס וועט געמען אַ כעזלהפטיגע צו צו-טרעטען צו אַ שטענדיגקייט, וואס זאל אויך ענדערן די לאגע אין תל-אביב.

לעזט אויפמערקזאם!

נאך אַ פולשטענדיגער רעאָרגאַניזאַציע פון מיין ווערקשטעל, עמפעהל איך די ג' קונדשאפט פון איצטיגער אויסארבייטונג אין

א גרויסען אויסוואהל

גבעטע שטיהל

נעדעקט מיט לעדער, גאבעליז, מאראקא, זייד, ווי אויך גאבעליז און זייד.

קאזעטקעס, מאטראצען

פון פערשידענע סאָרטען, טישען און טישלעד (אוואלע) גאנדאלקעס אטאמאנס אלעס לויט פאריזער מאָדעלען פון עכט טרוקען האלץ. ..... לאנגטערמיניגע גאראנטיע. צוגענגליכע פרייזען און בעסטע בערינגונגען.

בעסאר איהר קויפט, בעט איך אונבעדינגט צוערשט מיך צו בעזוכען און זיך איבערצייגען. מיט אכטונג

י. א. וואיטשעכאווסקי

10 נאוואמיעסקא 10

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטליכער קאבינעט

17 זגערזשער 17, טעל. 33-16.

ד"ר ראכאווסקי	נאזו-, האלז, אויערן-קר.	פון 10-11 3—2 7—8
ד"ר יוסטמאן	נערוען-קראנקהייטען	פון 12—2
ד"ר רוזשאנער	הויט און גע-שלעכטס-קר.	10—11 און 1-2.ב
ד"ר ראזענצווייג	קינדער-קראנקהייטען	10—12 4—5
ד"ר פאפיערני	פרויען- און געבורטס-הילף	12½—1 5—6
ד"ר גאלדשטיין-פאלאס	אויגען-קראנקהייטען	1—2
ד"ר קאנטאר	פרויגישע קראנקהייטען	פון 4—5 ז. 1—2
ד"ר ווינבערג	אינערע, טעפע. חערץ, לונגען	11—1 6—7
ד"ר סטופעל	רענטגען	12—2 4—6
צאהן-ארצט א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט נ. ראזעס	צאהן- און מויל-קראנק.	3—9 3—9

פינאנסליכע הערשזאגונג-בעשטריאלונג. פאסען-שטעלען
בעי דער לעטשניצע איז געקומען אויסארען

א רענטגען-אינסטיטוט

קוישרן - לעפס, דיאטערמיע און אלעקטריש-פיזישע קאבינעט.
וויזיטען אין דער שטאט. ☞ אפען אויך זונטאג. ☜
אלע ארט מעדיצינישע אפאריטען. — קויפען פאר שפאלער.
אומפונגען גענען שכארלאטינע.

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטל. קאבינעט

„SANITAS"

צענעלניאנא 29, טעל. 44-51.

נעמען אָן פאלגענדע דאקטוירים:

ד"ר י. איציגסון	ד"ר ש. פלאמניסט	ד"ר י. שטיינבערג
ד"ר איטיך	ד"ר ענגל	ד"ר ל. שאיפראָוויטש
ד"ר ח. בוטשטאב	ד"ר ד. פריד	ד"ר א. שטיינבערג
ד"ר ז. גערשטין	ד"ר ל. פריבולסקי	צאהן-ארצטן:
ד"ר ו. לאסקי	ד"ר א. קאצענעלנבאגן	י. צוקער
ד"ר ז. לעחינזון	ד"ר ס. קאנטאר	ב. גרינשטיין-גארקאוי
פרוי ד"ר מ. לעחינזון	ד"ר מ. ראזענבערג	ע. קרעניצקא-ציפין
ד"ר ע. מארטקאוויטש	ד"ר ח. ראקאווסקי	ע. שאצקא
	פר. ד"ר ע. ראזענבלאט	

אנאליזען פון אורין, בלוט, שווייל-גאנג און שפייזעכץ.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

Pamiętajcie „WTÓR" Pamiętajcie

Polski Powielacz „WTÓR"

Warszawa, Krucza № 36,

oszczędza czas maszynistkom, szefom przysparza dochód, 3000 kopji z jednego oryginału. Jedyny najtańszy aparat wyrobu krajowego do powielania (kopiowania) wszelkich okólników, cyrkularzy, zawiadomień, ofert, cenników i t. p. Wielobarwnie odbija msunki, ręczne napisy. Najtaniej wykonywa katalogi yrstrowane. Zastępuje drukarnię. Obsł. zupełnie łatwa.

Cena zł. 160 za komplet.

Demonstruje aparaty i udziela wszelkich bliższych informacji p. **P. Lande, Łódź, ul. Piotrkowska 112.** Polecamy wieczne, prasy-stemple „Tłokodruk" do stemplowania akcji, czeków i wszelkich listów. Odcisku z prasy „Tłokodruk" nie można podrobić.

פאדערט איבעראל

נאר פאטענטירטע

פעלד-בעטען

מערזהען מיט דער פאבריקס-מארקע

Palma-Patent

פאר ווילכען מיר גאראנטירען.

אויך שטעט אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל: ניכעל-בעטען, סינדער-בעטען, אמעריקאנעס, קינדער-ווענעלעך, הויכע סינ-דער-בענעלעך, שאטאלען און נעבעטע מאטראצען.

בילינסטע פרייזען! רעיעלסטע בעדינגונגען

לאדז, פולנאצנא 24, טעל. 31-85.

לעטשניצע

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
און צאהן-ערצטל. קאבינעט

„SANITAS"

צענעלניאנא 29, טעל. 44-51.

נעמען אָן פאלגענדע דאקטוירים:

ד"ר י. איציגסון	ד"ר ש. פלאמניסט	ד"ר י. שטיינבערג
ד"ר איטיך	ד"ר ענגל	ד"ר ל. שאיפראָוויטש
ד"ר ח. בוטשטאב	ד"ר ד. פריד	ד"ר א. שטיינבערג
ד"ר ז. גערשטין	ד"ר ל. פריבולסקי	צאהן-ארצטן:
ד"ר ו. לאסקי	ד"ר א. קאצענעלנבאגן	י. צוקער
ד"ר ז. לעחינזון	ד"ר ס. קאנטאר	ב. גרינשטיין-גארקאוי
פרוי ד"ר מ. לעחינזון	ד"ר מ. ראזענבערג	ע. קרעניצקא-ציפין
ד"ר ע. מארטקאוויטש	ד"ר ח. ראקאווסקי	ע. שאצקא
	פר. ד"ר ע. ראזענבלאט	

אנאליזען פון אורין, בלוט, שווייל-גאנג און שפייזעכץ.

לעזט און אבאנירט דאס „לאדזער טאגעבלאט"

Sklep Gazowni Miejskiej

Piotrkowska 40, tel. 21-08.

We WTOREK, dnia 25 października r. b.

wznowienie pokazów gospodarczych oszczędnego gotowania na gazie.

Dalsze pokazy WE WTOREK KAŻDEGO TYGODNIA o godz. 5 po poł.

Wejście bezpłatne. Wejście bezpłatne

Miejski Kinematograf Oświatowy

Wodny Rynek, Tel. 18-26.
Od wtorku d. 25. do poniedz. d. 31. paźdz. wł.
DRAMAT w 12 AKTACH

Dziewczę z karuzeli

NAD PROGRAM: Fragmenty z obrazu p. t.: **Wyprawa F. A. OSSENDOWSKIEGO do Afryki Podzwrotnikowej.**

DLA MŁODZIEŻY początek seansów o g. 2¼

Wyprawa F. A. Ossendowskiego do Afryki Podzwrotnikowej

obraz naukowy w 18 częściach

OBRAZ ILUSTRUJE: Pożar dżungli tropikalnej, Polowanie na bawoły, hipopotamy, krokodyle, tygrysy i słonie. Wybrzeże Kości Słoniowej. Połów ryb na Nigrze Pobyt wśród ludożerców — i ich życie i obyczaje. Sceny z życia zwierząt i ptaków. Pawiany, gazele, antylopy, dziki podzwrotnikowe, sępy, strusie sudańskie, czaple i inne. Przyjęcie podróżników polskich u króla plemienia Mossi. Tańce rytualne i wojenne Fetyszel czarownice

Ceny miejsc: dla dor. I—70, II—60, III—30 gr. dla młodzieży: I—25, II—20, III—10 gr.

Odlot z Łodzi do Warszawy g. 9.
„ z Warszawy do Łodzi g. 15.

5958

Przewóz 1 kg. towarów między Łodzią a Warszawą kosztuje zaledwie 50 groszy, do Lwowa, Krakowa lub Gdańska Zł. 1.—, do Wiednia Zł. 1.50.

Towar wysłany samolotem tego samego dnia przybywa na miejsce przeznaczenia.

Informacje w Łodzi

Piotrkowska 67

tel. 311, Lotnisko 26-15.

כאפ-ווערטאג און ערשעפונג.

אויך מאגען-מערד ארבונג, לעבער-קראנק-צייטן, נירען, גאל-שטיינער, רעומאטיזם-אסרעטיזם, השמאריידען - וועחשגען קומען הוט מאר צוליב דער שלעכטער שטאף-אעקסלונג און פערארבייטונג פון בלוט אין מענשליכען אָרגאַניזם.

Ziola z Gór Harcu O-ra Lauera

תירקען צו אגוט'ר שטאף-ענדערונג, ערהעקען צו פערדייען, רייניגען דאס בלוט און אלער ערשט מאכען געזונד דעם מאגען און ברענגען צו א רעגולערער פונקציע פון דער לעבער און נירען, זאווי בעזייטיגען שטילגאנג, און

Ziola z Gór Harcu O-ra Lauera

בעזייטיגען פון אָרגאַניזם די נישט פערדייטע רעשטלען, ווי אויך בעקעמפען דאס שאפען זיך פון פערזעצונג ן, וואס איז גורם צו רעומאטיזם און אשרעטיזם.

Ziola z Gór Harcu O-ra Lauera

בעזייטיג ן און פערהיטען דאס שאפען זיך און גאל-שטיינער און פערמילדערן די חע-מאָרידען-שפערצען.

די פרייזען א האלב שאכטעל 1,50 זל.
„ א דאפעלטע שאכטעל 2,50 זל.

צו בעקומען אין אלע אפטייק-סקלעפ

אל תהי צריך הרבה ואל תתחכם יותר

זיי נישט צופיל חכם, אז דו דערפסט שרייבען און ערלערנען פאנדאווץ זאכען זאלסטו קומען צו לויסען אין דעם ביורא פיעטריק, 17, דורכגאנג (זאכאדניא 52) ווערט לויט'ן אוסטאט געהיסענהאפט ערלע-דיגט אלערלע ביטעס, קלאזולעס זאַ-בעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס, שפאזיציעס, אר-וואלאניעס, רעקורסען,—ווענען מאנ-צעסיעס, פעסער אין קאמיסאר.-זשאנדו-ביטעס אין אלע סאליציטעס-בטצירקען, שותפ-פות-אקטען, סטאטוטען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראוו-ווזנעס, מארגע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג י. מאנעלא רעכטסקאנסולענט

פיעטריקאווער 17, זאכאדניא 52.

נאר פאר 20 זל.

די בעוואוסטע לעהרערין פ. גרינבלאט נעמענט דעם 3 מאנאטליכען קורס פון: נייהעז, צושניידען, פאסען און מאדעלירען פראקטיש און שעריש. אכטונג! זאקרעס דעם גאנצען קורס הויט. מיט אכטונג

פ. גרינבלאט, זשעראמסקיעגא 9.

לינקע עפ. 1. שטק.

אכטונג: די אייגשרייבונגען קומען נאר פאר ביז דעם 1. נאוועמבער.

3256

שוין ערשינען
יודיש פוילישער וועכענטליכער

קאלענדאר—השבוע אויף 1928

שטענער פארמאט פעציעל געאייגנעט אויף שעג-געטיצען אין יעדען געשעפט, האנדעלס-אונטער-נעמונג, ביורא און אנשטאלט, פיין, פרעכטיג און עלעגאנט ארויסגעגעבען, בעדרוקט אויף פרימא הויט קאנצעלאריע-פאפיר מיט שטענע ליכטיגע אותיות און ציפערן אזוי אז דער דאזיגער קא-לענדאר איז א דרינגענדע בוישוועגדיגקייט פאר יעדען אייגענטיגען. סוחרים ראבאט! מיט בעשטעלונגען

H. M. Grubsztajn, Łódź, Wschodnia 54

Dr. med.

M. GLAZER

ul. ZIELONA 6 טעל. 45-49.

הויט און וענערישע קראנקהייטען.

נעמט אָן פון 8—9.30 2—12 און 7—8.

אכטונג
שפארזאמע ווירטינס!

דיוואנעס

די נייעסטע מוסטערן פון מעהל- און צוקער-זעק ווערען אויסגעארבייט נור בי י. קאלטמאן, צענעלניאנא 9 № — ארבייטס-לוין—3 זלאטיס.

יש שבר במצרים! פרנסה בריות קען יעדער האבען אויף הענג בעמיטעלטע דורך לייכטע פאבריקאציען נייעסטע נייהייטען. מרעגע אָן וועט איהר אלער בעקומען אנטוואָרט.

I. Matusan Caire-Heleuan (Egypte).

א קוואליפיצ. פאך-בוכהאלטער

זוכט א פאסטען אין א געשעפט אדער אין א פאבריק. צו ערפאהרען פרידמאן, זגערזשער 30a

א צימער

מיט א פאמיליע מיט אדער אהן מעבעל ווערט געזוכט. צו ערפאהרען בי קינסטלער, פיעטריקאָווער 275, טעל. 39-94.

שרייבען

עהן און שנעל

לערנט אויט דער בעריהמטער

מאליגראף ל. בערמאן

אין 15 לעקציעס. אויך ווערט געלערנט גוט א יודישען בריף דעם וואס קען גאָרנישט. זאָוואָדזסאַ 19 פר. 1 שט.

עלטערן!

פאר 3 זלאטעס א וואך ווערט געלערנט מיט קינדער וועס לערנען אין פשלקס-שולען: חומש, רש"י נ"ך משניות, גמרא יהדות היסטאָריע, רעדען און שרי-בען העברעאיש און יודישע ברית וועלכעס צו-זאמענשטעלען דורך בעוואוסטען ארמאדשיסען חע-ברעאישן לעהרער י. ד. ראזענבלד פלאץ וואלי, נאשטשי 6 קוצר שטיג, רעלעס 2 שטק.

בעס.: ס'ווערען אויך אנגענומען אנפאנגער פון 5 יאהר פון א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג! ערמעלג גש-שטיערט!

Pracownia sukien i okryć damskich

A. Chodkowskiej

Sienkiewicza 25, I-sze piętro

wykonywa i sprzedaje gotowe wykwintne modele sukien,

אין זוך אנ'ארט צו בעכטיגען. עס קען זיין אין א מאנופאקטור-געשעפט, לאגער אדער גאלאנטעריע-געשעפט. גאראנטיע בעזיכערט. גע-גויערעס צו ערפאהרען בי לען האכענבערג, פיעטריקאָווער 107.

2 הילצערנע הייזער

אויף זאמישא 14 און אייגס אויף דזאָרסקא 13 אויף גינסטיגע בעדינגונגען צו פערקויפען. צו ערפאהרען בי ז'.

F. Kubaszewicz, Dworska 13.

א נאטיץ-ביכעל

איז פערלוירען געוואָרען.

דער ערליכער פינדער ווערט בעטען בעגען חויכע בעלוינונג אָבצוגעבען צו ה' סאפיר, פיעטריקאָווער № 26 פאר ה' פשעדבאָרסקי.

אבונאמענטס-פריין: פאר א חודש אין פוילען 5 זל., אין פרעמדקייך און בעל-גיען—20 מרגע, איינצעלנע נומערן 1,25—1 דאלער.

אנאנסען-פריין: פאר א מ"מ ל.-מעטער-שורה פאר'ן סעקסטן 16 גר., פרעמדע 24 גר., אין טעקסט 40 גר., פרעמדע 60 גר., נאכ'ן טעקסט 12 גר. פרעמדע, 8 מאר אויסלענדישע אנגענומען 100% טייער. אויסער דער שטאט—איז 50% טייער. פון די פרעמדע ווערן נישט פערגעגעבן קיין רעקלאמאציעס.

Redaktor wydawca E. Hamburski.

Tłoczonia: E. i M. Hamburski w Łodzi Piotrkowska 1